

GRADISOV VESTNIK

GLASILO KOLEKTIVNA PODJETJA »GRADIS«

SINDIKALNI
KONGRES:

Bogati
ali revni?

INTERVJU S ŠEFOM PROJEKTIVNEGA BIROJA INŽ. JOŽETOM URŠIČEM

Naše tehnične rešitve niso nič slabše kot tiste v inozemstvu

Ogledalo naših hotenj, želja, slabosti in uspehov so rezultati našega dela — Veselimo se uspehov, analiziramo vzroke pomanjkljivosti — skratka — na vseh toriščih našega dela se prilagajamo času in vrtoglavemu razvoju moderne tehnike, sodobni družbi in človeku

Sedela sva za mizo šefa projektivnega biroja inž. Jožeta Uršiča. Miza je bila polna načrtov, statičnih računov, beležk itd. Že bežen pogled na vse to nam potrjuje, da inženir, arhitekt, projektant ni samo tisti, ki dela načrte, ampak tisti, ki ustvarja nove zamisli, da je oblikovalec prostora, oblike, torej življenja samega. Prek njegovega dela morajo drugi najti svoj življenjski smoter, kakor tudi smoter svojega dela.

Zato je tudi naš današnji intervju ali bolje rečeno razgovor pisan v malo drugačni obliki.

»Gina, dve kavici,« je dejal inž. Uršič in že je pogovor stekel po naslednjih vprašanjih.

Vprašanje: Pravijo, da je vsak nov načrt osnovan na obvladanju dveh skupin, od katerih je ena tehnična, druga pa idejno-emosivnega značaja, kako se ti komponenti povežeta in koliko časa traja od začetnih zamisli do realizacije celotnega objekta?

Odgovor: Pri projektiranju lahko nekako ločimo »kreativno« delo, ko se poraja in oblikuje zamisel, in pa čisto tehnično delo, ko se ta zamisel spravlja na papir v obliki florisov, prerezov, detajlnih načrtov itd. Kvaliteta nekega projekta je odvisna predvsem od prvega. Če ima projektant zadosti znanja, izkušenj in idej,

in zlasti, če ima zadosti časa, bo izdelek boljši in narobe. Nekateri naročniki, ki zahtevajo nemogoče kratke roke, to navadno plačujejo z milijoni škode zaradi dražjega in manj ustrežajočega objekta.

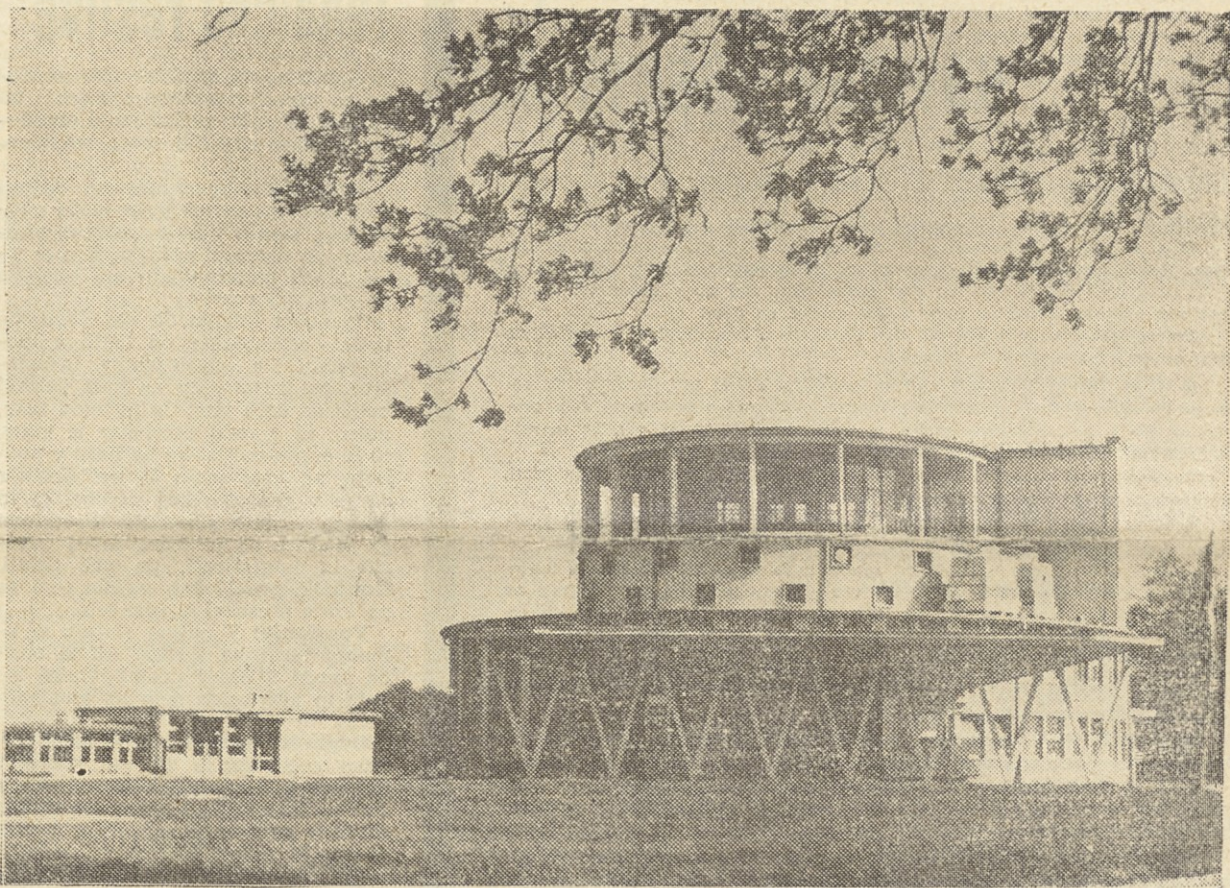
Vprašanje: Zadnje čase ste dosegli vrsto novih uspehov, predvsem s projekti velikih hal v Kopru in drugje. Kaj predlagate za popularizacijo teh objektov?

Odgovor: Reš se mi zdi, da smo napravili nekaj posrečenih rešitev. Mislim, da razen omenjenih hal sem štejem šalarski tip stanovanjskih hiš, naše sodelovanje pri mostovih tipa Veržej, stanovanjsko gradnjo po sistemu LIT 6,4 M, ki je preizkušena na hotelu v Opatiji. V vseh teh primerih smo skušali ustvariti nekako sistemsko gradnjo. Vse te rešitve so rezultat dolgotrajnega študijskega dela. Seveda s tem še ni končana lista naših projektov. Zadnje čase nabiramo izkušnje na hladilnicah, poslovnih in obratnih objektih in drugje.

Reklama? Dobro delo se samo hvali, pa tudi kak film ne bo odveč. Sedaj bomo najbrž posneli gradnjo hale v Mariboru, kjer gre za aplikacijo velikorazpanske hale, ki smo jih nekaj zgradili v Kopru.

Vprašanje: Ker je projektant, statik, vodnik procesa nastanka določenega objekta, nedvomno tudi indirektno vpliva na organizacijo čela. Kaj torej predlagate k izboljšanju našega skupnega dela?

Odgovor: Pri vseh prej naštetih sistemskih rešitvah smo mislili, in

Vinska klet v Ljubljani, delo mariborske enote

to v prvi vrsti poleg funkcionalne rešitve, tudi na izvedbo. Povsod smo se povezovali in se povezujemo z operativno in skušamo uporabljati take konstrukcije, ki naši operativni najbolj ustrezajo. Četudi nam to v primerjavi s ostalimi projektanti da več dela, smatram, da je to ena najvažnejših nalog. Kaj predlagam k izboljšanju? Se več in še globlje sodelovanje s pripravo dela in neposrednimi vodji gradnje tudi med

(Nadaljevanje na 2. str.)

»draž« glede na asfalt, hiše in položaj mesta, ker se sonce pravokotno upira v njegove klance.

Se najmanj hladno pa je bilo delo kongresa, saj je delo komisij trajalo tudi čez polnoč. Zaključek kongresa je bil tudi neobičajno pozen, v soboto ob 20. uri.

V razpravi je sodelovalo nad 400 udeležencev. Razprave so bile po obliki in vsebini neverjetno pisane. Eden je npr. uspel napraviti tako naelektreno ali borbeno ozračje, da

človeka. Za koga sicer gradimo socializem?»

Nismo proti različnemu osebnemu standardu. Tedaj bi bili za kitajsko uravnilovko, tedaj bi morali odpisati skoraj vse spodbude, ki so življenjsko važne za uspeh reforme. Toda ob tako različnem osebnem standardu, kot je zdaj pri nas, smo spregledali precej spremljajočih škodljivih pojavov.

Kongres se je izjasnil:

1. Razlike v osebnem standardu so upravičene le tedaj, če izhajajo iz različnega prispevka, ki ga posameznik daje v ustvarjeni narodni dohodek. To v bistvu pomeni, da more biti le nagrajevanje po delu regulator osebnega standarda.

2. V primerih, ko se nekdo pelje s svojim mercedesom na vikend, poleg njega pa se nezaposleni otepa z življenjskim obstojem, lahko govorimo o družbi, ki nima dovolj političnega poslušalca za negativne posledice, ki so neizbežne — tudi če sta mercedes in vikend hiša zaslužena z delom; toliko bolj pa, kadar sta rezultat takega »dela«, ki je bilo na kongresu najostreje obsojeno (goljufanje, kriminal in podobno).

3. Spособnost je treba še naprej omogočiti višje prejemke, vendar je treba bogatejšim močnejše kot doslej z davki odvzeti del denarja in ga nameniti za družbeni standard — za zdravstvo, za šolstvo, stanovanja delavcev z manjšimi dohodki, za otroško varstvo in tako naprej.

Sindikalna organizacija v našem podjetju čakajo zahtevne in odgovorne naloge, zlasti kar zadeva prvo točko. Kongresne resolucije bomo morali preučiti in izpolniti naš program dela z najbolj aktualnimi in konkretnimi nalogami.

Delavski svet je razpravljajl

Na seji dne 27. 6. 1968 je delavski svet obravnaval in sprejel gospodarski načrt za leto 1968 z vsemi elementi tega načrta, sprejel je finančni načrt za financiranje stanovanjske gradnje v tem letu, odobril investicijske nabave strojev in druge opreme, sprejel pooblaščenega pravilnik o nagrajevanju organizatorjev proizvodnje po učinku dela ter končno obravnaval predlog sindikalnega odbora podjetja o upoštevanju polurnega odmora med delom pri deljenem delovnem času v skupni delovni čas kot prebit na delu.

Na dnevnem redu je bil tudi predlog osnutka pravilnika o strokovni izobrazbi in praksi oseb, ki delajo investicijsko tehnično dokumentacijo, in oseb, ki vodijo gradnjo posameznih vrst investicijskih objektov ali posamezne vrste del na takih objektih. Delavski svet je sklenil da se sprejem tega pravilnika črta z dnevnega reda.

Osnutek pravilnika je sestavljen po določilu temeljnega zakona o graditvi investicijskih objektov in upošteva tudi določila republiškega zakona o ureditvi določenih vprašanj s področja graditve investicijskih objektov (Ur. l. SRS št. 10/68). Republiški zakon je bil namreč izdan na podlagi 43. in

52. člena temeljnega zakona o graditvi investicijskih objektov in v svojem 2. členu našteva vrste objektov, katere šteje za posebno zahtevne in specifične objekte. Nadalje zahteva v 14. členu, da smejo gradnjo teh objektov voditi samo osebe z ustrezno visoko strokovno tehnično izobrazbo s 5 let delovnih izkušenj na področju graditve tovrstnih objektov. Na takšno določilo republiškega zakona je bila s strani podjetja že poslana pripomba, ker je taka ozka zahteva, ki bazira samo na šolski izobrazbi, brez upoštevanja dejanske usposobljenosti drugega tehničnega kadra, neživljenjska in bo povzročila določene nevarnosti. Člani delavskega sveta so poudarjali, da so strokovnjaki s srednjo tehnično izobrazbo z dolgoletnimi delovnimi izkušnjami pri vodenju takih objektov, za katere sedaj republiški zakon zahteva izključno visoko strokovno tehnično izobrazbo, dokazali, da so sposobni voditi tovrstne objekte. Potrebno bo ponovno ukreniti, da se besedilo zakona uskladi s prakso in prilagodi stanju na terenu. Glavni direktor je opozoril na zakonito obveznost, po kateri moramo pravilnik sprejeti in na posledice, ki izvirajo iz zakona, če se poveri vodstvo gradnje komu, ki nima

predpisane strokovne izobrazbe in prakse.

O predlogu gospodarskega načrta smo v našem časopisu že pisali. Delavski svet je predlog sprejel. Pri obravnavi so bili pojasnjeni tudi podatki o doseganju plana v preteklih mesecih letošnjega leta in je bilo ugotovljeno, da so se planska predvidevanja do sedaj v celoti izpolnila.

Glede pravilnika o nagrajevanju organizatorjev proizvodnje po učinku dela je delavski svet obravnaval predlog komisije za notranjo delitev, da se v pravilniku izvedejo določene spremembe. Sprememba je v glavnem v tem, da se za ugotavljanje uspešnosti poslovanja in dela organizatorja proizvodnje upošteva doseženi dohodek v enoti, kjer dela organizator proizvodnje, in ne ostanek dohodka, kakor to določa sedanji pravilnik. Dalje sta v predlogu predvideni dve lestvici, po kateri se izračuna odstotek, ki pripada organizatorju proizvodnje za osebne dohodke glede na dosežene rezultate poslovanja in sicer ena lestvica za gradbene enote, druga pa za obrate, namesto sedanje enotne lestvice.

Osnutek spremembe je bil dalj časa v obravnavi v vseh enotah in ni bilo na to bistvenih pripomb. Delavski svet je predlog za spremembo omenjenega pravilnika sprejel z veljavnostjo od 16. 6. 1968 dalje. Do tega datuma bo opravljen obračun po do sedaj veljavnemu pravilniku, za kateri obračun bo služila polletna bilanca. (Dalje str. 3)

Aktualno

Od programa do referenduma o delovnem času

Kronološki pregled dogodkov, predlogov, razprav in sklepov o skrajšanem delovnem času

■ 6. IV. 1966 — Delavski svet je sprejel elaborat o skrajšanem delovnem času za prehod na 42-urni delovni teden in odločil, da se s 16. aprilom 1966 preide na 45-urni delovni teden kot prva etapa skrajšanja delovnega časa.

V sprejetem programu je bilo tudi predvideno, da bo nujno v letu 1968 preiti na 42-urni delovni teden.

Elaborat je obsegal vse ukrepe za izvedbo skrajšanega delovnega časa.

■ 11. XII. 1967 — Komisija za skrajšanje delovnega časa da v obravnavo predlog o prehodu na 42-urni delovni teden na podlagi osnovnega elaborata in dejanskega stanja poslovanja v pretekli dobi z utemeljitvijo, da je nujno izpolniti osnovni program, predviden v roku skrajševanja.

■ 23. XII. 1967 — Iz zapisnika SOP je razvidno, da sindikalni odbor podjetja o predlogu o 42-urnem delovnem tednu ni razpravljaj, ker je bil rok tako kratek, da ni bilo mogoče organizirati javne razprave.

■ 25. XII. 1967 — Iz poročil, ki so jih poslale poslovne enote, je razvidno, da je večina enot organizirala obravnavo bodisi na seji DS in ponekod celo na sestanku kolektiva.

■ 28. XII. 1967 — Delavski svet sklene, da se s 1. januarjem preide v celotnem podjetju na 42-urni delovni teden. Razporeditev delovnega časa med tednom je od ponedeljka do četrta po 8 in pol ure, v petek pa po 8 ur. Vsaka sobota je prosta. Cimprej, najpozneje pa do 1. marca 1968 je treba v celotnem podjetju preiti na deljen delovni čas tako, da bo pričetek ob 7. uri, v teku dneva pa enourna prekinitev.

S 1. januarjem se sedanja osnova za osebne dohodke po vrednosti točke poveča za 7,14 %.

■ 16. I. 1968 — V obravnavo je bil dan osnutek predloga za spremembo in dopolnilo statuta v zvezi s spremembo delovnega časa.

V tem predlogu je bilo posebej predvideno, naj bo v delovnem dnevu ena ura odmora, ki se ne šteje v čas, prebit na delu.

Kot je razvidno iz razpoložljivih poročil, so o tem predlogu razpravljale vse enote.

■ 13. II. 1968 — Sindikalni odbor predlaga, da se praviloma uvede zamaknjen delovni čas s polurnim plačanim odmorom s pričetkom dela praviloma ob 7. uri. Poslovne enote, ki bodo imele enourni odmor, morajo organizirati kompletno kosilo na delovnem mestu po dostopni ceni.

Za predlagani ukrep je glasovalo 10 članov SOP, 2 člana sta bila proti, en član pa se je glasovanja vzdržal.

■ 29. II. 1968 — Delavski svet sprejme predlog o spremembi 31. člena statuta podjetja, ki se glasi:

»Redni delovni čas v celotnem podjetju je 42 učinkovitih ur na teden. Tedenska delovna obveznost je skozi vse leto enakomerno porazdeljena na pet dni v tednu, vsaka sobota pa je prosta. Dnevna redna delovna obveznost je od ponedeljka do četrta po 8 in pol ur, v petkih pa po 8 ur učinkovitega dela.

Dnevni delovni čas se v okviru petdnevnega delovnega tedna začneja: od 1. oktobra do 30. aprila ob 7. uri, od 1. maja do 30. septembra ob 6. uri.

Redni delovni čas v teku enega dneva je razdeljen na dva dela. Organi upravljanja v enotah podjetja uredijo čas prekinitev delovnega časa v teku delovnega dne tako, kakor to najbolj ustreza procesu dela, urejenosti prehrane in podobno.

■ 20. III. 1968 — Republiškem sekretariatu za delo je poslano vprašanje, ali je v skladu z določili temeljnega zakona o delovnih razmerjih, če je pri uvedenem delovnem času dnevna prekinitev samo pol ure in, da se ta prekinitev ne šteje kot čas prebit na delu.

■ 4. VI. 1968 — Sindikalni odbor ponovno obravnava vprašanje delovnega časa in zavzame stališče, da se v podjetju uvede nedeljen delovni čas s polurnim plačanim odmorom.

■ 24. VI. 1968 — Republiški sekretariat za delo odgovarja, da se dopis na mednarodne norme ne more opirati, ker TZDR ne določa, koliko mora trajati presek pri deljenem delovnem času. Dolžino trajanja prekinitve dela pri deljenem delovnem času določa delovna skupnost s svojim splošnim aktom.

■ 25. VI. 1968 — Sindikalni odbor podjetja sprejme besedilo statuta in predlaga spremembo statuta, ki naj se glasi tako, da bo redna delovna obveznost v podjetju 44 ur in pol tedensko s 30 minut plačanim odmorom na dan. Delovna obveznost naj bo od ponedeljka do četrta po 9 ur dnevno, ob petkih pa po 8 in pol ure.

Vrednost točke naj po možnosti ostane do tridesetletnega obračuna nespremenjena.

■ 27. VI. 1968 — Delavski svet podjetja je obravnaval predlog sindikalnega odbora z dne 26. VI. 1968 o spremembi 31. in 32. člena statuta, kjer je določena razporeditev delovnega časa v podjetju. Ugotovil je, da je predlog za spremembo določil omenjenih členov statuta takšnega značaja, da se o tem DSP ne more prej odločiti, dokler se ne bo o predlogu, katerega je dal SOP, izjaskila večina članov delovne skupnosti. Zato sklene, da se naj o spremembi sedaj veljavne razporeditve delovnega časa predhodno ugotovi mnenje delovne skupnosti z referendumom. Vprašanje, ki se daje na referendum, mora biti jasno postavljeno z vsemi ekonomskimi obrazložitvami.

■ 9. VII. 1968 — Republiški odbor sindikata gradbenih delavcev Slovenije imenuje posebno komisijo (predsednik tov. Kovač, tajnik RO), ki naj pomaga in sodeluje pri izvedbi referenduma.

■ 18. VII. 1968 — Na centrali podjetja »Gradiš« se je sestala komisija za pripravo materiala za referendum o delovnem času, v katerem se med drugim navaja:

Sindikalni odbor podjetja sicer podpira napore samoupravnih organov, ki so z uvedbo deljenega delovnega časa hoteli čim bolj racionalno izkoristiti delovni čas. Smatra pa, da se je s prehitevanjem pri tej odločitvi več škodovalo kot koristilo.

Ugotavlja dalje, da so se iz raznih vzrokov (prevozi na delo, prehrana in podobno) kršile določbe v statutu in so praktično razen dveh enot, ostale enote uvedle nedeljen delovni čas, ker so določile prekinitev med delom samo pol ure. Pri takšni razporeditvi delovnega časa pa bi morale po mnenju sindikalnega odbora upoštevati čas prekinitev med delom v skupni delovni čas.

Ce bi se kolektiv z referendumom odločil za predlog sindikalnega odbora, bo ta odločitev imela za posledico povečanje mesečnih akontacij na osebne dohodke za tisti del, ki odpade na nadomestilo za odmor med delom, to je za povprečno 5,95 %.

Glede na to, da je delitev ustvarjenega dohodka urejena v poslovnih enotah z merili, sprejetimi z letnim gospodarskim načrtom, je dejanska višina tistega dela dohodka, ki se nameni z uporabo meril delitve za osebne dohodke. Organi upravljanja v enotah bodo zasledovali ob periodičnih obračunih gibanje izplačanih akontacij na osebne dohodke in usklajevali izplačila z razpoložljivimi sredstvi za osebne dohodke.

Upoštevajmo predlog slehernega člana kolektiva, ki vodi k izboljšanju dela

Pobudo za današnjo aktualno razpravo mi je dal lovilni oder, montiran na silosih v Celju. Na predlog delovodje Antona Petroviča so strokovnjaki priprave dela na centrali, predvsem ing. Šircelj in ing. Hren skonstruirali poseben lovilni oder in celotno organizacijo dela na gradbišču tako pripravili, da je vse teklo brezhibno vse do zaključka gradnje. Kot novost moramo omeniti, da je lovilni oder montiran na specialni jekleni vrvi.

Tako so bili v Celju ob dobri organizaciji, brezhibni pripravi dela in dobremu vodstvu gradbišča silosi dejansko zgrajeni v 28 dneh. Pri tem se sprašujem, ali pri takšni organizaciji, izboljšavah in koristnih predlogih dovolj materialno in moralno nagradujemo naše strokovnjake, izumitelja in avtorja tehničnih in drugih izboljšav.

Znano je, da industrijska prihodnost pripada tistim delovnim organizacijam, ki bodo vedno in na vsakem koraku uporabljale najnovejše dosežke znanosti in tehnike v proizvodnih procesih ter upoštevale tudi drobne racionalizatorske in druge predloge med samo gradnjo. Zato je materialna in moralna stimu-

lacija izumiteljev in avtorjev tehničnih in drugih izboljšav močna gonilna sila, ki lahko znatno pripomore in realizira še vedno velike neizrabljene možnosti na tem področju.

Mislím, da ne bo zgrešeno, če se pri tem poslužim nekaterih misli Ivanka Stefana, magistra ekonomije, ki jih je izrekel na simpoziju za vodilne kadre na Bledu.

Nedvomno je, da je zaostajanja rasti lastnega tehničnega razvoja v veliki meri kriva miselnost odločujočih predstavnikov v delovnih organizacijah, da izumiteljem in novatorjem za njihovo ustvarjalno delo ne pripada nikakršna posebna materialna korist v obliki ustrezne odškodnine. Pri tem se najčesteje navaja, da spada ustvarjanje izumov in novih tehničnih rešitev v delovno dolžnost strokovnih kadrov. Na drugi strani pa odločujoči krogi v gospodarstvu vse česče poudarjajo potrebo po uvedbi materialne stimulacije, ki jo iščejo in skušajo povezati z delovno dolžnostjo, strokovnostjo in z njo povezano delovno disciplino in odgovornostjo. (Dalje na 3. str.)

(Nadaljevanje s 1. str.)

Tehnične rešitve

projektiranjem, med izvedbo pa zlasti za tehnično zahtevne objekte izvajalca, ki poleg sestavljanja obračunov še niso pozabili vsega tehničnega znanja.

Vprašanje: Neuskladenost našega dela večkrat zamegljuje jasna ekonomska merila v naši poslovni predvsem pa razvojni politiki. Kje je torej ključ, oziroma kdo naj preseka ta gordijski voz? **Odgovor:** Mislím, da naše tehnične rešitve niso slabše od tistih v inozemstvu. Po izkušnjah v inozemstvu pa trdimo, da so naši delavci boljši od onih tam. Če je temu tako, potem ni v redu tisto, kar je vmes, to je organizacija. Pa ne naša v podjetju, ali vsaj samo ta ne! Kolikor pa je v podjetju kaj narobe, je to odraz splošnih okoliščin. Predvsem pa mislim, da je treba manj govoriti in konferirati, pa več delati. Gordijski voz? Jaz osebno sem ga po svoje presekala lansko leto.

Vprašanje: V našem statutu se omenja razvojna služba. Ali ta služba spada v okvir projektivnega biroja in kdo sploh dela na tem področju? **Odgovor:** Mislím, da je biro preozka organizacija za vso razvojno dejavnost, ki jo podjetje potrebuje. Pač pa biro lahko z uspehom obdela oziroma organizira obdelavo raznih razvojnih nalog. Po mojem mnenju je pri tem delu eno problem preštudirati, drugo pa rezultat študija spraviti v življenje. Zato morajo v podjetju skrbeti vodilni ljudje, ki pa zaradi tega ne smejo biti preokupirani s tekočim vsakodnevnim delom. Če kdo kaj dela na tem področju? Ne vem, ampak za planiranih 5 milijonov starih dinarjev letno se ne more veliko napraviti.

Vprašanje: Danes se na tržišču iz dneva v dan srečujemo z veliko oostrejšo konkurenco. Ali večkrat uspemo prebiti led z lastnimi projekti, oziroma ali obstaja možnost, da se s solidno izdelanim projektom določena stvar še pocieni? **Odgovor:** Mislím, da smo že marsikje uspeli prav zaradi lastnih projektov. Vedno, tudi pri najboljšem projektu, obstaja možnost izboljšav in pocenitev. Ravno zaradi tega iščemo delo samo tam, kjer je to interesantno za naše poslovne enote, vse naše projekte izvajajo Gradišova gradbišča. Izjema je le poslovna stavba na Titovi cesti, ki bo nekak pandant Metalki. S predelavo drugih projektov v cilju pocenitve pa nastopajo čisto problemi, ker je treba kriti stroške predelave, ki seveda gredo na račun pocenitve, pred-

Modni kreatorji: Prečmalu smo odrezali. Najbolje je, da prišijemo za 3 ure nazaj.

vsem pa, ker se prvotni projektant skuša znebiti vseh obveznosti in odgovornosti.

Vprašanje: Za uspeh na tržišču so potrebne solidne cene. Kje dobite podatke, koliko nas določena stvar stane, oziroma kdo dela v podjetju pokalkulacije, za katere objekte in sploh ali je to še potrebno? **Odgovor:** Ne enkrat smo ugotovili, da pri nas v podjetju ne vemo, koliko nas kaj stane. Mislím, da bi vsaj za nekatere tipične sistemske gradnje morali imeti pokalkulacije. Mi, projektanti, v tej smeri nekoliko tavamo, ker ne vemo, kaj je poceni in kaj ni. Zdi se mi, da bi že na gradbišču morali kolikor toliko ugotoviti stroške in osnovne pokazatelje. Zbirati te pokazatelje in analizirati stroške bi moral pa nekdo na centrali.

Vprašanje: Na centrali podjetja obstaja dobro organizirana analitsko-planska služba. Kako in v kakšni meri se poslužujete teh podatkov, saj mora biti ekonomika in projektiranje v tesni povezavi? **Odgovor:** Naša analitsko-planska služba se v stilu sindikatov peča predvsem z visoko politiko delitve dohodka in je včasih v našem marljivem kolektivu s tem povzročila nekaj slabe volje. Pri našem delu teh podatkov seveda nimamo kaj rabiti, kvečjemu bi zaradi obilice naročil radi zaposlili še kakega strokovnjaka, pa bi rabili kako njihovo sobo.

Ce pa bi se ta služba malo spustila na področje analiz stroškov konkretne gradnje, bi nam seveda lahko ogromno koristila. Predlagam, da ta služba prevzame skrb za pokalkulacije.

Vprašanje: Za analizo tržišča je na centrali zadolžena komercialna služba. Gibanje na tržišču spremljajo strokovnjaki komercialne službe. Kako je projektivni biro vključen v to timsko delo, kakšni so uspehi in sploh kaj predlagate k izboljšanju tega pomembnega vprašanja? **Odgovor:** Biro s komercialno službo sodeluje pri izdelavi ponudbenih

projektov, ko nudimo projekt in izvedbo istočasno. To je način prevzemanja del, ki se je začel pri nas razvijati v času reforme. Mislím, da bi v čedalje večji meri morali na trgu nastopiti z inženiringom in v tej smeri ustvarjati stalne kooperantske odnose, oz. se vključiti v take organizacije. Situacija na tržišču je taka, da naročnik zahteva čedalje bolj pogosto fiksno ceno in rok za svoje dokaj pomanjkljivo izražene želje. To pomeni, da je treba v povezavi s tehnologom in čisto dobaviteljem opreme dajati obvezne ponudbe na podlagi izkušenj iz podobnih objektov. Često je treba že pri kontaktiranju potencialnih investitorjev nastopati z neko minimalno projektno dokumentacijo vključno s cenami. To je pa že tako imenovana komercialna projekcija in mi smo z delom kapacitet rade volje na razpolago. Mislím pa, da sta tu dva problema. Prvi manjši je vprašanje stroškov za ta dela, ker mi smo le ekonomska enota, drugi večji, pa je v tem da, kot vemo iz prakse, poslovna enota, ki pozneje taka dela izvajata, tako ponujenih cen ne prizna, če ni pri tem sama sodelovala. Tu je po mojem mnenju poleg osebnih vzrokov iskati glavni razlog v nekaki komercialni bojazljivosti poslovanja naše centrale.

Skratka, na tem področju bo treba še marsikaj spremeniti in narediti. Tudi naš biro bo v času, ko se spreminja klasično predreformsko razmerje investitor-projektant-izvajalec moral tem prilagoditi svoj način poslovanja.

Vprašanje: Dosedanje izkušnje nam kažejo, da konkurenčna moč podjetja ni več v naših kapacitetah, temveč organizaciji in sposobnosti izrabe teh kapacitet. Pred leti ste imeli k temu vrsto konkretnih pripomb in predlogov, kaj predlagate danes? **Odgovor:** Mislím, da sem v tem smislu že marsikaj rekel v odgovorih na prejšnja vprašanja.

— Kaj tudi ti v mini krilu? — Moram! Dan danes moram slediti modi, če nočeš biti smešen.

Upošlevajmo predlog slehernega člana

Postavlja se nam vprašanje, kaj pravzaprav pomeni izraza tehnika in tehnični razvoj. Tehnika nam pomeni predvsem metodo ravnanja ali opravljanja neke dejavnosti, torej spoznanje oziroma znanje, temelječe na določenih tehničnih pripomočkih, usmerjeno k vnaprej postavljenim cilji.

Elemente tehničnega razvoja najlažje ugotovimo, če si ogledamo proces tehničnega razvoja. Proces tehničnega razvoja se odvija po naslednjih fazah:

- odkrivanje znanstvenih principov — zakonov;
- aplikacija znanstvenih principov v obliki izuma — invencije;
- razvoj industrijske aplikacije izuma — inovacije;

— prilagajanje in izboljšanje apliciranih izumov — racionalizacije.

Prva faza procesa tehničnega razvoja je razvijanje čistih ali fundamentalnih ved, ki rezultirajo v znanstvenih dosežkih. Nalogo razvijanja čistih in fundamentalnih ved pa imajo v vsaki družbi univerze, inštituti in razne druge znanstvene institucije, zato se s to kategorijo le redko srečujemo v delovnih organizacijah. Pri razvojnem delu v delovnih organizacijah srečujemo naslednje kategorije tehničnega razvoja:

- izume ali invencije,
- inovacije,
- racionalizacije in
- koristne predloge.

● Izumi in invencije

Za izume nimamo enotne definicije. Izumi so rezultat spodbudnega okolja in objektivno izoblikovanih potreb; dejansko so končni rezultat mnogih predhodnih dognanj.

Inovacija je praktična uporaba invencije, je tehnična stvarnost v proizvodnji za tržišče oziroma širše zadovoljevanje potreb. Na splošno bi lahko rekli, da govorimo o inovaciji takrat, ko se neki izum začne komercialno eksploatirati kot nov ali izboljšan proizvod ali proces.

O inovacijah lahko govorimo:

- kadar vpeljemo nov proizvod ali delovno sredstvo;

- kadar vpeljemo novo metodo proizvodnje;
- kadar osvojimo novo tržišče;
- kadar dobimo nov vir dobave surovin;
- kadar vpeljemo novo organizacijo proizvodnje in drugo.

Inovacija predstavlja novo produkcijsko funkcijo, ki opiše pot, po kateri se kakovost proizvodov spreminja, če se spremeni kvaliteta produkcijskih činiteljev. Inovacije pokrivajo širša področja gospodarskega razvoja kot izumi. Vsako novo kombinacijo, ki različno zaposluje obstoječe ekonomske produktivne sile, lahko imenujemo inovacijo.

Od zaposlenih strokovnih in vodilnih kadrov bi morali zahtevati predvsem inovacije, tj. predloge in projekte, ki bi trajno izboljševali funkcijo proizvodnje, ki ne bi imeli za posledico povečanja proizvodnih činiteljev. Ob teh zahtevah, ki jih postavljamo strokovnim in vodilnim kadrom, pa v ničemer ne zmanjšujemo vloge in pomena vsakega delovnega mesta. Inovatorstvo bi morali spravi v delovnih organizacijah na stopnjo množičnega gibanja. Inovacije ne morejo biti predmet pravnega varstva kot izumi, vendar bi morale imeti delovne organizacije vse pravne možnosti za materialno in moralno stimulacijo inovatorjev.

Pozivanje na socialno pravičnost, da bi inteligenca prevzela naloge in odgovornosti za tehnični razvoj, ne bo prineslo zadovoljivih rezultatov, zato moramo to dejavnost skomercializirati do te mere, da bo vsak član kolektiva pripravljen dati toliko od sebe, kolikor zmora, to pa pomeni dati inovatorjem v roke škarje in platno.

Inovacije vrednotimo glede na dosežene ekonomske učinke. Vprašanje stimulativnega nagrajevanja inovacij se nam postavlja v dvojnem smislu:

- kako postaviti osnove in merila za ugotavljanje višine odškodnine oziroma nagrad inovatorjem in
- kako stimulirati za inovacije strokovne sodelavce, ki neposredno delajo za razvoj in jim je inventorstvo in inovatorstvo osnovna zadolžitev.

Posebno pozornost pa moramo posvetiti stimulativnemu nagrajevanju sodelavcev razvojnih služb, ker ravno od teh moramo in moremo pričakovati največje uspehe. Materialno stimulacijo za inovacije bi morali urediti na enak način kot za izume, toda nagrade bi morale biti nižje, ker inovacije v primerjavi z izumi predstavljajo novost nižje stopnje zahtevanega znanja. Za strokovne sodelavce razvojnih služb bi naj bile nagrade nižje kot za tiste, ki predlagajo inovacije in niso sodelavci razvojnih služb.

● Racionalizacije

Racionalizacija je metoda, ki se je poslužuje organizacija dela za doseganje maksimalnih učinkov.

Organizacija dela pa je tista zavestna dejavnost, ki usklajuje činitele delovnega procesa in jih usmerja k doseganju optimalnih učinkov.

Racionalizacija je stara toliko, kolikor je stara človeška družba. Ljudje so že od prvih začetkov kolektivnega dela težili za tem, da bi čim bolj uskladjali maksimalne učinke. Sodobna racionalizacija temelji predvsem na znanstvenem reševanju organizacijskih problemov. Glede na to, da se znanost stalno razvija in izpopolnjuje, ne morebiti neke najboljše, stalne organizacije, ki bi bila za vedno dana. Ni organizacije, ne glede na njeno kvaliteto stopnjo, ki se ne bi lahko jutri z racionalizacijo izpopolnila in izboljšala. Racionalnost določene organizacije ocenjujemo po tem, koliko je ta sposobna vse elemente, ki pogojujejo normalno delovanje delovnega procesa, pravilno postaviti, uskladiti in jih usmeriti k doseganju optimalnih učinkov.

Glede na to, da je racionalizacija metoda organizacije, je področje racionalizacije istovetno s področjem organizacije. Zaradi tega lahko racionalizacijo uporabljamo na vseh področjih družbene dejavnosti, ne samo v proizvodnji. Prav zaradi tega ne moremo dati racionalizacije v pristojnost posamezniku ali neki službi. Racionalizacija se nanaša na vse dejavnosti v delovni organizaciji, na vse organizacijske enote in vse oblike človekovega dela. Pri racionalizaciji gre torej za racionalizacijo stvarnih in osebnih činiteljev delovnega procesa. Objekti racionalizacije so vsi činitelji delovnega procesa in splošni pogoji, pod katerimi določena delovna organizacija posluje.

● Koristni in iniciativni predlogi

Naš zakon o patentih in tehničnih izboljševah šteje za tehnično izboljšavo tehnično rešitev, doseženo z racionalnejšo uporabo znanih tehničnih rešitev in tehnoloških postopkov, s katerimi se dosega večja produktivnost, boljša kakovost proizvodov, prihranek pri materialih in energiji, boljša izraba strojev in naprav, boljša kontrola proizvodnje in boljša tehnična varnost.

Menim, da je pri konkretnem obravnavanju tehničnih izboljšav treba izhajati iz širšega gledišča kot pa zakon iz leta 1960. Če želimo doseči zadovoljive uspehe pri napredku poslovanja, moramo stimulirati tudi tako imenovane koristne in iniciativne predloge, ki jih zakon izrecno izključuje iz svoje zaščite. Izhajati moramo iz tega, da ima izvrševanje vsake dejavnosti svojo tehniko in možnosti izboljšave te tehnike. Zaradi tega moramo vključiti v sistem stimulacije tudi koristne in iniciativne predloge, ki pomenijo racionalnejšo rešitev katerekoli funkcije v delovni organizaciji, niso pa po zakonu všteti med izume ali tehnične izboljšave, kot npr.:

- predlogi, ki niso tehničnega značaja in se nanašajo na izboljšanje organizacije dela na področju administracije, knjigovodstva, statistike in planiranja ter na organizacijske ukrepe na področju prometa blaga in storitev;

- predlogi, ki niso originalni, temveč zgolj prenos tehničnih izkušenj in dognanj iz drugih delovnih organizacij ali iz strokovne literature;

- predlogi strokovnih sodelavcev, ki delajo neposredno za razvoj; ti predlogi se nanašajo na projekte, konstrukcije in tehnološke postopke, ki so jih pripravili in izvršili ti strokovni sodelavci pri opravljanju svojih rednih delovnih dolžnosti, a ne presegajo pričakovanih rezultatov.

Koristni predlogi se lahko nanašajo na najrazličnejša področja dejavnosti, kot so npr.:

- izboljšave v delovnih metodah;
- prihranki delovnega časa, materiala, energije in stroškov;
- metode za pospešitev proizvodnega procesa;
- odstranitev ali zmanjšanje odpadkov;
- izboljšanje kvalitete izdelkov;
- izboljšanje delovnih pogojev;
- varstveni ukrepi;
- odstranitev nepotrebnega pisanja;
- izpopolnjevanje delovnih sredstev;
- organizacija delovnih procesov in poslovanja in drugo.

Ne glede na sedanje stanje izumiteljstva, novatorstva, racionalizacije in dajanja predlogov pri nas pa sem prepričan, da je v naših delovnih ljudeh dovolj zdravega duha in življenjskih sil za pospešen ekonomsko tehnični napredek.

Marina s svojim sinčkom v Ankaranu

Če prodamo dom, smo prodali delavce

Kaj pravijo naši delavci o zamisli, da bi vsi počitniški domovi poslovali na popolni ekonomski osnovi, oziroma da bi jih dali v upravljanje gostinskim podjetjem

Ze predlanskim in tudi lani so se tu in tam širile ideje, da bi naše počitniške domove dali v najem oziroma prepustili gostinstvu, ali pa počitniški skupnosti ALPE-ADRIA.

Ko smo o tej zamisli povprašali več naših delavcev, ki so na počitnicah v Ankaranu, so se skoraj razburili. Vsi po vrsti so obsodili tako zamisel. Iz razprave, v kateri so sodelovali tovariši Ivan Rotman, Tone Zakrajšek, Viljem Zrim in Alojz Kuncič, naj samo citiramo nekaj pripomb in mnenj, ki dovolj zgovorno kažejo, da so delavci proti kakršnikoli zamisli o prodaji oziroma prepustitvi počitniških domov v tuje roke.

— Kar je Gradis zgradil ni naprodaj!

— Tisti, ki propagirajo te misli, imajo gotovo lepe vikende. Kam pa naj gre naš delavec, če mu vzamemo še počitniške domove?

— Delavcu prav gotovo že niso prišle na pamet takšne misli.

— Če prodamo naše počitniške domove, smo prodali tudi delavce!

— Teh bedarij se gotovo ni spomnil kak star gradisovec.

— Sicer pa — o tem naj vendar kaj pove javnost, kolektivni delovni ljudje — proizvajalci! Naj se sliši mnenje delavcev!

Preveč žuljev smo tu dobili in preveč potu prelili v udarniških akcijah, da bi naše domove kar tako preusmerili v gostinstvo.

— Zakaj pa smo tu delali udarniško mesece in mesece?

Če se ločimo od naših domov v Ankaranu, Poreču in na Pohorju, smo v bistvu prodali samega sebe.

— Čuvajmo to, kar imamo.

Ni mi vseeno, kaj pravijo gostje pravi kuharica doma Tončka Justinova

V počitniškem domu v Ankaranu skrbi za lačne želodčke starih in mladih tovarišica Tončka Justinova. Kuharica je povsod zelo pomembna osebnost, zlasti še na počitnicah, kjer vsak gost pač pričakuje, da bo za svoj denar dobil tudi ustrezno uslugo. Doma ponavadi ljudje — če je kaj narobe s hrano — kar potrpijo. Na dopustu pa je vsak nekoliko bolj natančen.

»Letos sem prvič pri Gradisu, lani sem kuhala v Portorožu, kjer ima počitniški dom ljubljansko podjetje Agrotehnika,« je pripovedovala tov. Justinova.

»Kako pa ste zadovoljni z gosti? So kaj izbirčni?«

»Mislim, da je bilo doslej vse v redu. Upam, da so bili ljudje s kuhinjo zadovoljni in tudi z moje strani nimam pripomb nad gosti. Veste, jaz sem takšne narave, da se pri kuhanju potrudim, kajti ne maram kritik in mi tudi ni vseeno, kaj o mojih kuharskih proizvodih pravijo gostje. Tista kuharica, ki ji je vseeno, ki ne kuha z verno in prizadevnostjo, ni dosti vredna,« je pripovedovala tovarišica Justinova.

Potem je še povedala, da z naba-vo hrane ni težav, dovolj je zelenjave, sadja, mesa in drugih živil. Le pri mesu je zadnjih nekoliko zagrozila, ker ji je mesar poslal ne ravno najboljše meso. Povedala mu je, da bo prihodnjič takšno meso vrnila. Seveda je »grožnja« zalegla in zdaj je spet vse v redu.

»Kako pa ste zadovoljni s kuhinjo in napravami v njej?«

»Se kar gre, čeprav bi to ali ono lahko bilo bolje,« je povedala glavna kuharica v Ankaranu. »Zlasti bi nam koristil večji stroj za pripravo raznih jedil, ki bi nadomestil precej ročnega dela. Takšne sodobne in zelo koristne stroje imajo že marsikje v kuhinjah, kjer pripravljajo obroke za manj ljudi kot tu. Tudi prepriha v kuhinji se nekoliko bojimo. Še zlasti pa nas utruja delo ob nedeljah, ko drugi počivajo, v kuhinji je pa prav takrat največ dela, saj pride ob nedeljah veliko zunanjih gostov, tako domačih kot tujih.«

»Po pogodbi sem sicer dolžna delat 10 ur dnevno,« je ob koncu omenila tov. Justinova. »Ampak naše delo je tako, da večkrat res ne moreš delati samo 10 ur in potem vse pustiti. Upam, da bodo te okoliščine upoštevali tisti, ki mi bodo odmerili osebni dohodek.«

Delavski svet je razpravljajl

Investicijska komisija je predložila delavskemu svetu poročilo o svojem delu in izpeljavi programa investicijskih nabav preteklih mesecev, istočasno pa je predlagala nekatere dodatne investicijske nabave. Delavski svet je potrdil informacijo o poteku izpolnitve programa investicijskih nabav, katerega je že v začetku leta okvirno odobril. Sklenil pa je, da se dodatno nabavi osebni avtomobil za enoto v Zalogu, oprema za obrat gradbenih polizdelkov (varilni transformator in stroj za ugotavljanje konsistence betona) ter tovorni avtomobil za potrebe centralnega skladišča. Strinjal se je dalje s predlogom komisije, da se nabavi buldožerji znamke »caterpillar« namesto iz tovarne »14 oktober« iz Kruševca, ker kvaliteta ne zadovoljuje. V zvezi s problematiko okrog avtoparka in o izločitvi nekaterih vozil, se je delavski svet strinjal s tem, da se obdrži v avtoparku samo specialna vozila za prevoze pri zemeljskih delih, pri masovnih gradbenih materialih, za prevoz betona, strojev in armature. Komisija je predlagala tudi, da naj se uvede za vsa vozila funkcionalna amortizacija. Delavski svet je končno zahteval, da naj izdela strokovna

služba podrobno analizo o problemih, ki se pojavljajo v avtoparku, na podlagi katere bo delavski svet lahko dokončno ukrepal.

V zvezi s predračunom za financiranje stanovanjske gradnje po pravilniku podjetja je delavski svet sklenil, da se sredstva, namenjena za stanovanjsko gradnjo razporedijo na posamezne enote v odvisnosti od obračunane stanovanjskega prispevka od izplačanih osebnih dohodkov v vsaki enoti. Pri tem se pa upoštevajo vsa že prej angažirana sredstva za stanovanjsko gradnjo. Vsaka enota rešuje stanovanjsko vprašanje za svoje delavce v okviru tako razporejenih sredstev in po vrstnem redu prosilcev, ki so ga sestavile komisije v enotah po opravljenem točkovanju po kriterijih iz pravilnika.

29. februarja letos je delavski svet sprejel popravek statuta podjetja, s katerim je bil določen v celotnem podjetju deljen delovni čas. S posebnim določilom v statutu je bilo dano pooblastilo organom upravljanja v posameznih enotah, da sami uredijo čas prekinitev v teku delovnega dne. V osnovi je bil predviden enourni odmor pri deljenem delovnem času, medtem so pa organi upravljanja

v enotah sprejeli svoje odločitve, s katerimi so pri deljenem delovnem času določili polurni odmor. Pri deljenem delovnem času se čas prekinitev med delom ne všteta v skupni delovni čas kot prebit na delu, torej tudi ne gre nadomestilo.

Sindikalni odbor podjetja je glede na številne obravnave na svojih sejah ugotovil, da se člani kolektiva z uvedbo deljenega delovnega časa ne strinjajo in je predložil delavskemu svetu, naj popravi statut tako, da bo namesto 42 efektivnih ur kot tedensko obveznost v petdnevnem delovnem tednu 44 in pol ur, pri čemer se vsak dan pol ure odmora všteta v skupni delovni čas kot prebit na delu z nadomestilom osebnega dohodka. Delavski svet je z malenkostno večino glasov zavrnil predlog sindikalnega odbora. Ker perede vprašanje okrog uvedbe deljenega delovnega časa s tem ne bi bilo rešeno, se je nato delavski svet odločil, da z referendumom ugotovi mnenje celotne delovne skupnosti. Referendum bo izveden, ko bodo seznanjeni vsi člani kolektiva o vprašanju, ki se daje na referendum.

Končno je delavski svet potrdil razširitev predmeta poslovanja poslovnega združenja »SMEI.TA«, katerega član je naše podjetje, in odobril prenos uporabe zemljišča na drugo gospodarsko organizacijo.

NOVE METODE V UPRAVLJANJU

Pod tem naslovom je bil v reviji »Teorija in praksa« (št. 8-9/67) objavljen članek Staneta Možine. Avtor je nedavno dlje časa preučeval nekatere vidike gospodarjenja v ZDA. V upanju in želji, da bi izkoristili nekatere ugotovitve tudi v našem podjetju, objavljamo bistvene značilnosti metode »management by objectives« ali po naše »upravljanje s pomočjo rezultatov«.

Na kratko: gre za sistem planiranja in ocenjevanja dela vsakega vodstvenega delavca — pri nas bi rekli — organizatorja proizvodnje.

To področje pri nas ni neobdelano. S formalnega stališča, vsaj kar zadeva ocenjevanje, sankcionira dejavnost vodstvenega kadra pravilnik o nagrajevanju organizatorjev proizvodnje. Vendar pustimo oceno našega stanja za konec, ko bomo seznanjeni z glavnimi značilnostmi »upravljanja s pomočjo rezultatov«. Imenovana metoda zahteva tri stopnje:

1. Določiti kratkoročne in dolgoročne cilje podjetja, enot, oddelkov... in sicer čim bolj oprijemljivih.

2. Določiti specifične odgovornosti posameznika v okviru dogovora med posameznimi nivoji.

3. Pregledati rezultate ob koncu določene dobe, dati ustrezno veljavo težavam in uspehom ter vzdrževati ravnotežje med (oprijemljivimi) cilji in rezultati.

Da ne gre zgolj za teoretično shemo, moremo zaključiti iz ugotovitve, da je v ZDA v razdobju 1960—1965 128 podjetij, ki so delala po tem programu, doseglo boljše ekonomske uspehe, merjeno glede na sorodna podjetja kakor tudi glede na prejšnja razdobja.

Kaj bi morali storiti v našem podjetju?

Določiti cilje

Obravnavajoč prvo zahtevo ali stopnjo, spoznamo, da naše podjetje še nima določenih dolgoročnih ciljev. Res so naši samoupravni organi, pa tudi sindikalna organizacija v zadnjih desetih letih že nekajkrat postavili perspektivni program podjetja na dnevni red; še več, pred leti je bil program do leta 1970 (predvsem finančni) celo izdelan. Resnici na ljubo si moramo priznati, da so doslej zlasti objektivne okoliščine (reforma in njeni vplivi) onemogočale izdelavo tolikani solidnega programa, ki nam bi koristil pri dočevanju kratkoročnih ciljev. Te namreč dočemo — zadnja leta najbrž dokaj uspešno — vsako leto bolj glede na dejansko stanje (kar je vsekakor ena od najpomembnejših sestavin plana) kot

pa tudi glede na dolgoročnejsi usmerjenost podjetja.

Toda tudi pri kratkoročnih programih, pri letnih gospodarskih načrtih, so še vedno v ospredju finančni podatki. Sele zadnja leta pridobivajo »na ugledu« tudi rezultati delitve kot odločujoča sestavina plana.

Se vedno pa ostajajo tehnološke in organizacijske prvine zunaj »uradnega« plana. Tako npr. komisija DSP za investicijske nabave domala nima pri svojem delu nikakega sodelovanja s komisijo za plan.

Tudi organizacijske izboljšave (združevanje služb, uvedba mehanografije in podobno) tečejo zunaj kompleksno zasnovane smeri razvoja podjetja. Menda ni neskromno trditi, da bi koristne izboljšave uvajali hitreje, če bi jih zavestno podpirali v večjem obsegu na podlagi začrtanega razvoja podjetja.

Prva zahteva imenovane metode govori tudi o ciljih enot, oddelkov. Menda je razumljivo, da je treba izdelati oz. določiti programe in naloge tudi za manjše organizacijske enote, ki pa morajo biti v skladu z razvojno smerjo podjetja. Podobno velja tudi za cilje posameznikov, zlasti vodstvenih delavcev. V bistvu gre za integracijo kratkoročnih in dolgoročnih ciljev posameznika s cilji podjetja.

Morda še besedo o »oprijemljivih« ciljih. Avtor omenjenega članka pravi, da program ne sme navajati takih ciljev kot: »Razviti je podjetje v največji meri... razširiti je tržišče...« itd. To je prej zapravljanje časa in napora kot pa učinkovito določanje ciljev. Precej bolj oprijemljiv cilj bi bil: »V dveh letih moramo na določem področju povečati strokovniško izgradnjo po lastnem postopku za 30%...« in podobno.

Določiti odgovornosti

Še starejša kot želja po delovanju podjetja na podlagi vnaprej zastavljenih ciljev oziroma razvojnega programa, je želja, da naj bi bili posamezniki za svoje delo odgovorni — predstojnikom, samoupravnim organom oz. kolektivu, najodgovornejši delavci pa tudi družbi.

Ta želja bo ostala želja še toliko časa, dokler ne bomo uresničili tri pogoje:

a) Planiranje osebnih ciljev v povezavi s skupnimi cilji, pri čemer so posebno pomembni motivacija in proces uresničevanja ciljev in spremljanje rezultatov poedincev.

b) Določiti delokrog, odgovornost in pristojnosti vsaj najpomembnejših delovnih mest, kar zahteva opis, analizo in oceno delovnega mesta, orga-

nizacijsko shemo in komunikacijske poti. Debele knjige opisov delovnih mest tudi z obširnimi opisi pa ne zagotavljajo same na sebi uspeha podjetja, če ne bomo določili pričakovanih rezultatov — kot to delamo za velik del delovnih mest ročnih delavcev.

Brez dvoma pa je to izredno težko vprašanje:

namreč kako razmejiti in ločiti odgovornost, da se bo natančno vedelo, kdo je odgovoren za določeno opravilo. Nekomu je npr. zaupana funkcija organizacije tehnološkega procesa, pri tem pa se pozabi na merjenje pričakovanih rezultatov. Tudi zgolj finančno spremljanje rezultatov ne zagotavlja ustrezne rešitve. (»Teorija in praksa«, št. 8-9/67, str. 1203).

Naj omenimo samo en detajl. Sektor, obračunska enota ima lahko dober finančni uspeh, pri tem pa je porabila več ur, kot jih je bilo predvidenih (norma ur). Drug sektor pa je pokazal slabši finančni rezultat, dejanskih ur pa je porabil manj kot je bilo predvidenih norma ur. Kaj to pomeni?

Prvič ne smemo soditi — in še zlasti ne nagrajevati — samo po finančnem rezultatu, ker je ta lahko tudi sad takih sestavin uspeha, ki niso v neposredni zvezi z delovnimi učinki ožjega kolektiva obračunske enote in drugič, vnaprej moramo določiti pričakovane rezultate.

Avtor pravi, da je ta metoda upravljanja pogojno in obojestransko odvisna od uvajanja računskih strojev, linearnega programiranja, operacijskih raziskav in podobno.

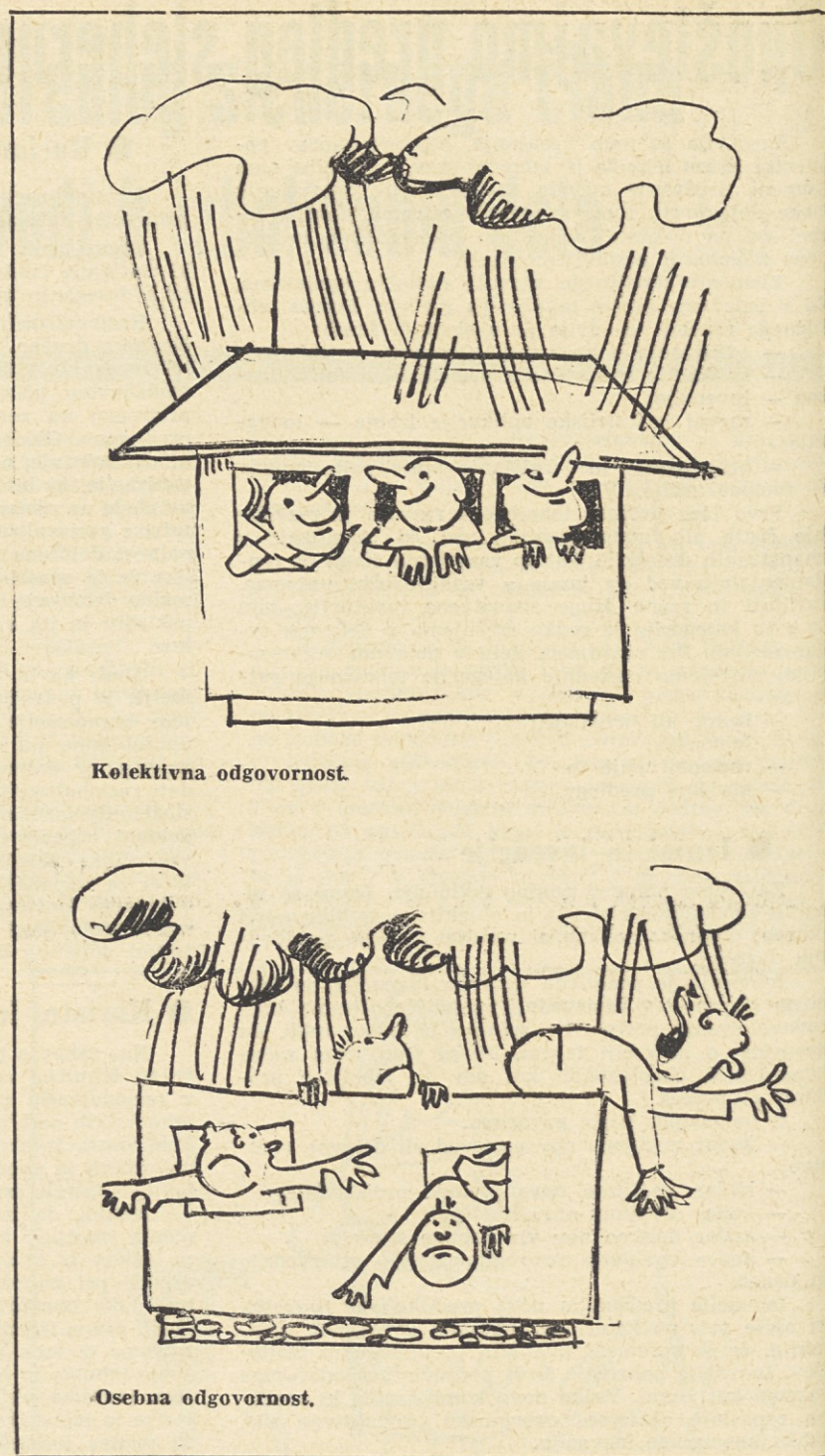
Mi, za naše prilike lahko samo ugotovimo dvoje:

— zato ker nismo »razviti«, ker znanstvenih dosežkov na področju organizacije in upravljanja ne moremo uvajati tako uspešno, da bi bili rezultati takojšnji in veliki — ne zgubljamno besed, ampak raje bolj pridno delajmo; govorjenja in sestankasrtva imamo že tako preveč;

— uvajati koristne dosežke znano tako, da predhodno skupaj ugotovimo katere dosežke smemo brez škode za tekočo proizvodnjo uvajati, katere moremo in na katere celo moramo — in to katere takoj, katere pa postopno. Najbrž pa je treba nekatere postopke ob tem tudi izločiti.

Kot vidimo, pa je to odvisno spet od naše dolgoročno začrtane smeri razvoja podjetja. Pa ne samo od tega.

Najbrž bomo morali bolj prizadeto slediti tudi smeri, ki jo ubira naša ekonomika in politika. Ta se odraža v pozitivni zakonodaji in v programskih dokumentih političnih organizacij. Verjetno resolucije nedavnega šestega kongresa sindikata niso

ravno najmanj pomembni dokumenti našega časa.

Naj ob tej priložnosti navedem izsek iz dnevnega dogajanja.

Rino Simoneti, član izvršnega sveta, je na skupni seji republiškega zbora in gospodarskega zbora republiške skupščine, ki je razpravljala o gospodarskih gibanjih v letošnjem letu, med drugim dejal (Delo, 29. junija 1968):

»Na področju kadrovske politike se zavzemamo za take predpise s področja delovnega prava in zapo-

slovanja, ki bodo delovnim organizacijam nalagali dolžnosti, da sistematizirajo vsa delovna mesta. Za vsa delovna mesta morajo biti predpisana strokovna in šolska izobrazba. Ob enaki strokovnosti morejo imeti prednost delavci z višjo strokovno izobrazbo. Če bomo dobili podporo, bomo za nekatera delovna mesta predlagali obvezno strokovno in šolsko kvalifikacijo. Mislimo, da bi morali takoj preučiti podeljevanje strokovnih kvalifikacij v posameznih ustanovah in delovnih organizacijah.«

Dalje prihodnjih

Planski barometer za junij 1968

A. Uspeh podjetja

Polletni planski pokazatelji za podjetje kot celoto so ugodni. Izvršitev plana skupne proizvodnje je v prvem polletju na nivoju prejšnjega meseca. Obrtniška dela so sicer malo nazadovale, vendar je presežek čiste proizvodnje večji za 0,6%. V primerjavi z lanskim istim obdobjem je presežek skupne proizvodnje letos večji za 1,1%, medtem ko je odstotek čiste proizvodnje za 1,5% nižji. Plan vrednosti obrtniških del pa je v primerjavi z lanskim istim obdobjem presežen z večjim odstotkom (plus 11,8).

B. Uspeh gradbenih PE

Presežek skupne proizvodnje gradbenih PE je za I. polletje velik, saj je mesečni kumulativni plan presežen za 28,1%. Tudi vrednost čiste proizvodnje je presežena za 25,3%, medtem ko so obrtniška dela presežena za 36,2%. Slična struktura presežanja je bila tudi lani, vendar so bili odstotki presežanja v vseh postavkah nižji, ker so lani prikazovale PE obratov večje presežke kakor letos in se s tem podjetje kot celota skoraj ujema. Od gradbenih PE imajo v prikazu skupne in čiste proizvodnje vse pozitivne pokazatelje. Pri obrtniških delih pa

niso dosegli planiranega nivoja PE Lj. okolica in Ravne, medtem ko je PE Jesenice že preseгла letno vrednost za 14,5%. Tudi PE Ljubljana in Celje izkazujejo visok presežek obrtniških del. Vrednost čiste proizvodnje za obdobje januar—junij pa je v največji meri presežena pri PE Jesenice (plus 66,2%), Celje (plus 43,7%), Keper (plus 38,5%), medtem ko izkazuje najnižji odstotek presežanja PE Maribor (plus 4,6%) in Lj. okolica (plus 6,0%).

Pri tako močnem presežanju nekaterih PE se pojavlja vprašanje realnosti plana (npr. obrtniška dela pri PE Jesenice so že v polletju preseгла letni plan).

C. Uspeh obratov in biroja za projektiranje

Planski pokazatelji obratov kot celota so v primerjavi z lanskim istim obdobjem nižji, saj je presežek komaj 0,3%, lani pa je bil v I. polletju 19,9%. PE KO Ljubljana in SPO nista dosegli plana. Najvišji odstotek (plus 11,4%) je preseгла PE LI Skofja Loka. Biro za projektiranje izkazuje pozitivne rezultate v doseganju plana tako skupne kakor tudi čiste proizvodnje.

D. Produktivnost in efektivne ure

Produktivnost (čista proizvodnja na efektivno uro) se je v primerjavi s prejšnjim mesecem dvignila za 1,7%. Negativno produktivnost pa izkazujejo PE KO Ljubljana (97,6%), SPO (89,2%) in Biro za projektiranje (91,9%). Negativne pokazatelje efektivnih in vseh ur pa izkazuje več PE predvsem gradbene, kar je opravičeno, ker so dosegli večjo realizacijo. Tudi pri produktivnosti se odraža v podjetju večji uspeh gradbenih PE, manjši pa obratov in je zato produktivnost z ozirom na

A. GRADBISCA											
Pokazatelj		Gradis	Gradb. skupaj	Celje	Jesenice	Koper	Ljubljana	Ljublj. okolica	Maribor	Ravne	
Realizacija plana	skupna proizv. čista proizv.	119,8	128,1	145,0	174,5	127,2	146,6	102,5	104,2	114,8	
jan.-maj 1968	obrnitiška dela	116,2	125,3	143,7	166,2	136,5	135,0	106,0	104,2	122,8	
		136,1	136,2	158,8	185,6	102,2	170,2	90,6	102,2	89,9	
Letni plan	plan v %	43,4	43,0	31,2	47,0	44,4	39,1	49,9	47,0	39,2	
a) skup. proizv.	realizacija v %	52,0	55,1	45,3	82,1	56,5	57,3	51,1	49,0	45,0	
	+ ali -	+ 8,6	+ 12,1	+ 14,1	+ 35,1	+ 12,1	+ 18,2	+ 1,2	+ 2,0	+ 5,8	
	plan v %	42,4	41,4	30,5	40,0	41,7	37,7	47,5	47,0	40,7	
b) čista proizv.	realizacija v %	49,3	51,8	43,9	66,5	57,7	51,0	50,4	49,2	50,0	
	+ ali -	+ 6,9	+ 10,4	+ 13,4	+ 26,5	+ 16,0	+ 13,3	+ 2,9	+ 2,2	+ 9,3	
	plan v %	48,4	48,5	40,9	61,7	52,0	42,0	59,5	47,0	35,0	
c) obrtniška dela	realizacija v %	65,9	66,1	65,0	114,5	53,2	71,5	53,9	48,0	31,5	
	+ ali -	+ 17,5	+ 17,6	+ 24,1	+ 52,8	+ 1,2	+ 29,5	- 5,6	1,0	3,5	
Produktivnost	plan	23,36	20,27	15,27	16,34	23,50	17,35	24,20	23,28	18,33	
jan.-maj 1968	realizacija	26,60	24,42	22,15	22,93	35,07	22,65	25,04	24,11	23,53	
	%	113,9	120,5	144,9	140,3	123,1	130,5	103,5	103,6	128,4	
Efektivne ure	plan v %	44,8	44,8	41,6	44,8	41,5	50,2	42,3	47,0	40,4	
jan.-maj 1968	realizacija v %	45,7	46,6	41,3	53,1	46,7	51,9	43,3	47,5	38,6	
	+ ali -	+ 0,9	+ 1,8	- 0,3	+ 8,3	+ 5,2	+ 1,7	+ 1,0	+ 0,5	- 1,8	

B. OBRATI									
	Obrati	KO Lj.	KO Maribor	LO Sk. Loka	OGP	SPO	Biro za projekt.		
Realizacija plana	skupna proizv. čista proizv.	100,3	93,2	106,2	111,4	106,1	89,8	106,8	
jan.-maj 1968	obrnitiška dela	100,3	93,2	106,2	111,4	106,1	89,8	102,4	
		—	—	—	—	—	—	133,9	
Letni plan	plan v %	44,2	46,5	48,0	45,8	39,3	43,0	45,2	
skupna proizv.	realizacija v %	44,4	43,3	51,0	51,0	41,8	38,6	48,2	
	+ ali -	+ 0,2	- 3,2	+ 3,0	+ 5,2	+ 2,5	- 4,4	+ 3,0	
Produktivnost	plan	32,03	36,01	29,09	32,08	28,10	34,20	25,25	
jan.-maj 1968	realizacija v %	33,40	35,15	32,61	36,47	32,42	30,51	23,95	
	+ ali -	104,3	97,6	112,1	113,7	115,4	89,2	94,9	
Efektivne ure	plan v %	44,9	44,3	47,0	46,5	44,5	43,0	44,6	
jan.-maj 1968	realizacija v %	43,2	42,2	44,5	45,6	40,9	43,3	48,2	
	+ ali -	- 1,7	- 2,1	- 2,5	- 0,9	- 3,6	+ 0,3	+ 3,6	

Silos za 780 vagonov žita v 28 dneh

Na višini 34 metrov na objektu novega silosa za žito v Celju je toplomer kazal 38° C. Tesarjem, ki so delali na vrhu objekta, je pot kar lil z obraza. Prej dež, sedaj vročina, pozimi mraz, takšno je pač življenje gradbenega delavca. V Celju gradimo silos za 780 vagonov žita. Podobne silose so že zgradili: v Ljubljani za 1200 vagonov, v Čakovcu za 680, v Koprivnici za 240, v Puli za 1100, v Dakovu za 1200, v Sestveth za 1280 vagonov žita. Silose smo gradili tudi v Mariboru in Turnišču pri Ptuj. Lahko trdimo, da imamo v podjetju že dve specializirani skupini za gradnjo silosov, ki lahko vsak čas prevzamejo še tako velike in odgovorne naloge.

Poleg silosa za žito gradimo še mlin za mletje moke, sušilnico za žito in laboratorij za moko, je pri-povedoval delovodja Anton Petrovič. Gradnja silosa je zahtevala mnogo odgovornega dela. Silos sestavljajo 3 baterije po pet osmerokotnih celic in 8 kvadratnih celic. Kot posebno zanimivost navajajo, da se je drsni opaž vlekel že od temeljne plošče do višine 34 metrov. Streha je betonirana na kraju samem. 12 metrov nad streho silosov bo še strojnica s stopniščem.

Silos je bil dograjen v 2 etapah (glej sliko), to je z vmesno prekinitvijo. Po prestavitvi opažev so beton namazali z umetno lepilno maso »EUROLAN 20«, kar se je zelo dobro obneslo (glej strokovni članek). Z betoniranjem I. etape so začeli 7. maja, z drugo pa 17. junija.

»Moram priznati«, je nadaljeval Petrovič, da je to moj prvi objekt, kjer je vse brezhibno steklo. Od ljudi, materiala, transporta, vsaka stvar je bila do potankosti predvidena in tudi pravočasno na gradbišču, skratka nobenih problemov. Zelo dobra pomoč so nam bili strokovnjaki priprave dela na centrali, tesarji iz Škofje Loke in izkušnje iz Maribora. Delali smo noč in dan. Poprečno je bilo na gradbišču zaposlenih 68 delavcev. Vsak delavec je imel svojo določeno nalogo, ki jo je stoodstotno izvršil. Priznam, da

brez tako poslušnih, discipliniranih in dobrih delavcev ne bi uspeli.

Dnevno 60 tcn žita

Poleg silosov gradijo tudi velik objekt — mlin za žito. Kapaciteta mlina bo znašala dnevno 60 ton žita. Celotna zgradba obsega mlin, čistilne naprave, silose in silose za moko. Za vertikalno komunikacijo bodo zgrajene centralno ležeče dvorame stopnice, ki se v vsaki etaži podaljšujejo v hodnik. V pritličju bodo nameščenji vsi pogonski agregati. Žito bodo gravitočno spuščali iz silosov. Montirana bo tudi posebna naprava za pranje, vlaganje in skladiščenje žita.

Celoten objekt stoji na železobetonskih priletihi, ki so zgoraj zaključeni z armirano-betonskimi bloki.

Tudi dela na tem objektu potekajo po točno določenem programu.

Pa pogledjmo še malo graditelje.

Favo Vokalović — »Habek«

Če boste na gradbišču vprašali za »Habeka«, bo vsak takoj pokazal na vedno nasmejanega betonerja, ki včasih tudi katero duhovito reče.

»Sem doma iz Bosne, delam v Sloveniji, hranim se v Ameriki,« je dejal Vokalović in se hudomušno nasmehnul.

»Da ne bo pomote, Amerika je namreč gostilna, kjer se hranim,« je hitro popravil. »Hrana stane brez zajtrka 770 starih dinarjev. Včasih še spijem po flašo piva, toda to že ne smem velikokrat, ker me doma čaka žena in 3 lačna usta. Domov redno pošljem do 70.000 starih dinarjev. Sicer sem pri Gradisu kar zadovoljen. Če pridno delaš, zaslužiš. Tudi če bi mi drugje ponujali dinar več na uro, od Gradisa ne bi odšel.«

»Pa ste res »najboljši betoner?«
»E, kaj bi to,« je skromno odgovoril. »Občutek vibracije moraš imeti in poznati betonsko maso, pa bo beton trd kot granit. Seveda, če je dober beton, ni samo moja zasluga, temveč zasluga nas vseh.« je še pristavil naš »Habek« in odrznel na gradbišče.

Ne ustrašim se nobenega še tako zahtevnega dela

Obad Novaković, kvalificirani tesar, je doma iz Prnjavora. Pred leti je delal na Jesenicah, zadnji dve leti pa v Celju.

»Ali vam je delo na tako zahtev-

nem objektu delalo kakšne pregla-vice?«

»Mogoče dan, dva,« je dejal Novaković. »Toda, če se za delo zanimaš, si hitro »notri«. Rad imam specialna dela in se nikoli ne ustrašim še tako zahtevnih del. Tu so od nas tesarjev zahtevali zelo precizno delo. Seveda lažje bi bilo opaževati okrogle silose

kot pa osmerokotne. Tu mora biti »ivica«, no, pa vse je že za nami.

Delam rad, pa četudi dnevno po 12 ur, kajti tudi jaz moram skrbeti za 3-člansko družino. Mesečno pošljem domov 60.000 starih dinarjev, pa včasih še kakšno obleko za otroke. Ker je vožnja draga, grem samo enkrat na mesec domov k ženi in otrokom. Bom pa več doma, ko bom v penziji, samo do tega časa je še daleč.«

Delali smo non stop

»Veste, imam kar prijeten občutek, da smo v glavnem opravili veliko delo,« je dejal Albert Vešligoj, ko sem ga za trenutek ustavil. »Delali smo skupno, pomagali drug drugemu in uspeli.«

Ne pozabimo povedati, da je Albert Vešligoj predsednik delavskega sveta enote v Celju. Na zadnjih volitvah je dobil največ glasov.

»Ze ob prevzemu dolžnosti mi je bilo jasno, da bo naša borba za obstoj in finančni uspeh enote težka. Dela je malo, konkurenca pa vedno hujša, toda prepričan sem, da bomo z roki in našim kvalitetnim delom dobili dela tudi v bodoče,« je še dejal. »Pri nas je delovna morala na višku, zato čuvajmo to kar imamo.«

»Težave na objektu?«
»Te sproti odpravljamo, toda če bo na vseh objektih tako »klapalo« kot tu, se nam prihodnosti ni bati. Delavci so delali non stop.«

Pravijo, da bi morali silose dvigniti še za 50 metrov, tako jim je šlo delo od rok.

»Lansko leto sem delal v Nemčiji, toda tudi doma se zasluži, če si priden in če hočeš kaj doseči. V tujino ne bi šel več, držim se pač tistega pregovora »ljubo doma, kdor ga ima«. Jaz pa imam ženo dva otroka in prijeten dom.«

Favo Vokalović — Habek

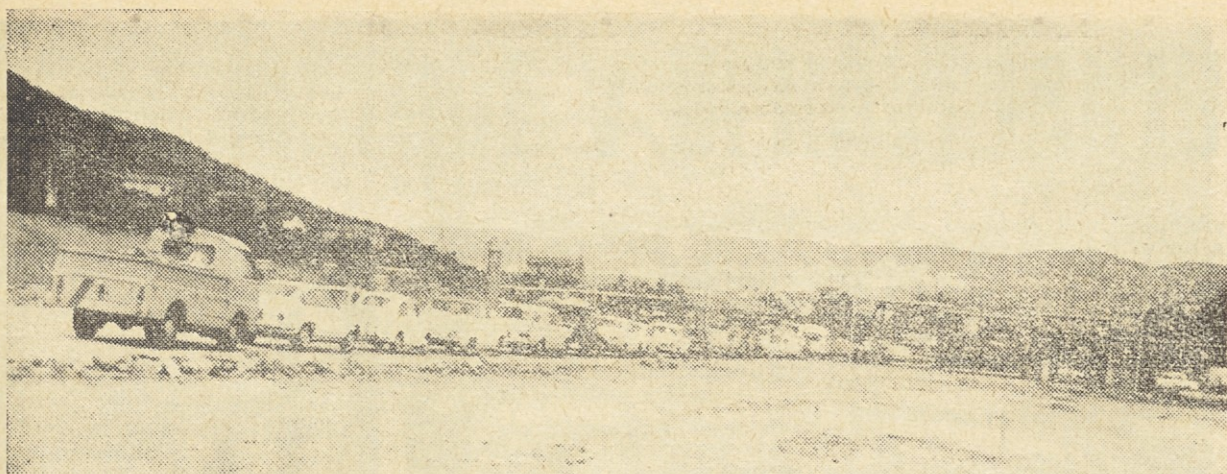

Obad Novaković

Albert Vešligoj, predsednik delavskega sveta v Celju

Prehod z dvanajstimi avtomobilskimi stezami

Pri škofijah gradi naše podjetje enega izmed največjih obmejnih prehodov v Evropi in največji prehod v SFRJ

»Dne 12. aprila smo naredili zapisnik, 5. maja smo začeli s pripravljalnimi deli. Rok za izgradnjo — če bi bil teren popolnoma čist — pa naj bi bil 4 mesece.« je pripovedoval tovariš Marjan Primožič, ki vodi gradnjo novega obmejnega bloka v Skofijah pri Trstu.

O gradnji novega obmejnega prehoda pri Skofijah so že na kratko poročali naši dnevni časopisi. Vsekakor pa zasluži gradnja več popularizacije, saj bo novi prehod pri Skofijah največji obmejni prehod v naši državi in tudi med največjimi prehodi v Evropi. Celotna gradnja, ki jo združeno financirajo koprski carinarnica, uprava javne varnosti — Koper, republiški cestni sklad ter podjetja »Kompas«-Ljubljana, »Jestvina«-Koper in »Istra-benz«, bo veljala okrog 1200 milijonov starih dinarjev. Gradnjo je prevzelo naše podjetje ob sodelovanju izolskega »Stavbenika«, sezanskega »Kraškega zidarja« in ljubljanskega podjetja »Slovenija ceste«.

O tem, kolikšne dimenzije zavzema oziroma bo zavzel novi obmejni prehod pri Skofijah, naj spregovori nekaj števil:

stroji morajo prekopati okrog 20.000 kubičnih metrov zemlje, v globini bo približno 2500 m kanalizacije in prav toliko drenaže, robnikov bo za približno 2500 metrov, celotna površina mejnega prehoda zavzema več kot 33.000 kvadratnih metrov, na prehodu bo 12 avtomobilskih stez, na vsaki strani po šest, tako da bo z naše in z italijanske strani lahko do bloka prišlo po šest vozil hkrati.

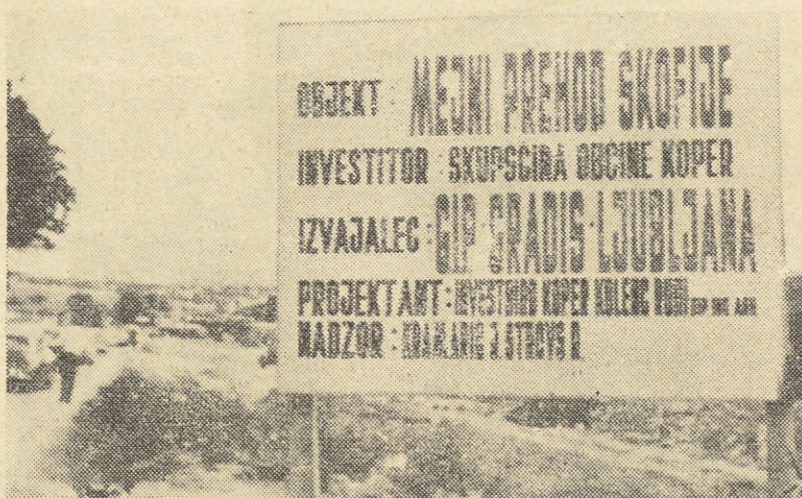
Seveda teren ni tako čist in gladek, da bi naši graditelji lahko neovirano delali. Ravno 10. julija so odstranili zadnjo od petih majhnih, kamnitih hiš, ki so bile novim objektom napoti in preselili sedem družin v druga stanovanja. Vrh tega bo treba še podreti staro carinarniško poslopje in stavbo »Jestvine«, prav tako pa bodo morali graditelji premestiti sedanjo črpalko »Istra-benza«.

Seveda bo na novem prehodu zraslo precej lepih in sodobnih objektov. Tako bo »Gradis« poleg vseh zemeljskih del in inštalacij usposobil še 26 m dolg prehod za pešce, ki bo 3 m globoko pod zemljo ter novo stavbo »Kompasa« oziroma dva paviljona, ki bosta po eden na vsaki strani ceste. »Kraški zidar« že gradi mejni blok, ki bo 56 m širok objekt s pisarnami, čakalnicami, šalterji in drugimi prostori. Izolski »Stavbenik« bo sezidal novo poslopje za podjetje »Jestvina« in še drugo bencinsko črpalko za podjetje »Istra-benz« (prvo bo treba delno prestaviti), medtem ko bo podjetje »Slovenija ceste« prevzelo asfaltiranje vseh površin.

In kje so naši graditelji te dni z delom?

Zemeljska dela so v glavnem končana, precej je že tudi opravljenega na kanalizaciji in drenaži, v gradnji je tudi razmeroma velik zbiralnik, ki bo zbiral ob deževju vode z bližnjih pobočij.

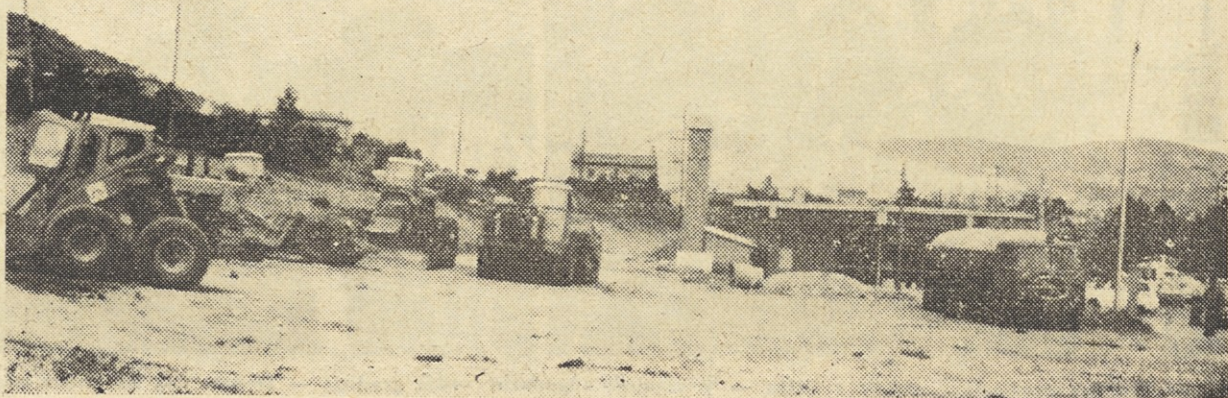
»Imamo precej mehanizacije — tri skreperje, 3 buldozerje in tudi 3 valjarje,« je razlagal Marjan Primožič. »Skreperji — Michigani — so delali precej hrupa in Italijani so preneseno vzklikali: »Che machine, che machine,« ko so videli Gradisove jeklene orjake pri delu. Upam, da bodo vsa zemeljska dela, vključno z asfaltiranjem površin, končana tja do konca septembra,« je pribil Marjan Primožič.

Pogled čez mejo — tamle bo stala carinarnica, je dejal vodja gradbišča Branko Primožič nadzornemu Radu Stravsu

Seveda to, kar smo našli, še ni vse. Na prehodu bo stala še nova trafostaja in novo telefonsko omrežje. Vrh tega so morali graditelji novega prehoda asfaltirati krajšo cesto Plavljice—Beloglav, na katero so preusmerili del maloobmejne prometa. Pred kratkim so načrte našega prehoda dobili tudi Italijani, ki bodo — tako je slišati — že v kratkem pričeli tudi s svoje strani ustrezno preurejati obmejni prehod.

In tako bo prehod skozi Skofije prihodnje leto tekel znatno lažje in boljše kot doslej. Čeprav bi morali to povedati že na začetku, lahko povejmo tudi na koncu: zakaj pravzaprav gradimo tako velik prehod? Promet na tem predelu meje narašča iz leta v leto in je že danes — o tem smo se v torek, 16. julija, ko smo obiskali to gradbišče, lahko temeljito prepričali — resno ozko grlo. Še leta 1964 je šlo čez prehod na Skofijah komaj nekaj več kot milijon vozil, lani pa že kar 12 milijonov! Torej — kot na dlani je, da nam je tako velik in moderen obmejni prehod nujno potreben.

Spremenjen je temeljni zakon o delovnih razmerjih

Številne so bile razprave na različnih forumih o nujnosti nekaterih sprememb in dopolnitev temeljnega zakona o delovnih razmerjih, ker se je v praksi ugotovilo, da marsikatero določilo zavira poslovanje gospodarskih organizacij. Bilo je predlaganih več sprememb in dopolnitev, od katerih so sedaj obveljale le-te:

Pri določilih, ki govorijo o razpisu prostega delovnega mesta, je dodano, da ima v primeru, ko sta glede strokovne izobrazbe predvideni v razpisni objavi dve stopnji šolske izobrazbe ali več, prednost pri izbiri tisti kandidat, ki ima višjo stopnjo ustrezne izobrazbe, če so hkrati izpolnjeni tudi vsi drugi pogoji iz razpisne objave prostega delovnega mesta.

Nadaljnja dopolnitev zakona se nanaša na postopek v primeru, ko razpis ni bil objavljen po predpisanem postopku in je bila zato izbira kandidata neveljavna. Pristojni organ, ki odloča o ugovoru, izreče namreč razpis in sklep o izbiri kandidata za neveljavna, če ugotovi, da razpis ni bil opravljen po določenem postopku. Prav tako izreče sodišče splošne pristojnosti razpis in sklep o izbiri kandidata za neveljavna, če ugotovi, da razpis ni bil izveden po določenem postopku in da je kršitev postopka vplivala na sklep o izbiri kandidata. Dopolnitev zakona glede teh primerov je v tem, da lahko objavi delovna organizacija ponovno izbiro med prijavljenimi kandidati, kadar je izbira med kandidati iz prej omenjenih razlogov izrečena za neveljavno, zavrnjeni kandidati pa izpolnjujejo vse pogoje iz objave v razpisu.

Glede razpisa je še ena dopolnitev, in sicer tale:

Kadar bi se zgodilo, da se na razpis prostega delovnega mesta ne prijavijo kandidati, ali se prijavijo taki, ki ne izpolnjujejo pogojev iz razpisne objave, je po uveljavljeni spremembi zakona prepuščen ustrezni organu v delovni organizaciji, da sam odloči, ali bo razpis ponovil, ali pa bo na prosto delovno mesto sprejel začasno delavca, ki ne izpolnjuje vseh razpisanih pogojev. Prej je bilo obvezno razpis ponoviti in šele, če ponoven razpis ni bil uspešen, začasno sprejeti delavca, ki ne izpolnjuje vseh pogojev iz razpisa.

V zvezi z razporejanjem delavca iz enega na drugo delovno mesto so spremembe zakona pomembnejše. Do sedaj je veljalo določilo, da delavca, ki uspešno opravlja delovne naloge na svojem delovnem mestu, ni mogoče brez njegove privolitve razporediti na drugo delovno mesto, ki terja manjše ali večje strokovne sposobnosti, kot jih ima delavec. To določilo je iz zakona sedaj črtano. Pri določilu zakona, ki govori, da lahko delovna skupnost glede na zahteve delovnega procesa razporedi delavca na drugo delovno mesto, če pogoji, ki se zahtevajo za to delovno mesto, ustrezajo delavčevim in drugim delovnim sposobnostim, je sedaj upoštevana v teh primerih samo ustrezna stopnja delavčeve strokovne izobrazbe, katere je pogoj, da se sme delavca razporediti zaradi zahteve delovnega procesa na drugo delovno mesto.

Ostalo je še v veljavi določilo zakona o možnosti premestitve brez privolitve delavca na drugo delovno mesto, ki zahteva neposredno nižjo stopnjo strokovne izobrazbe, kot jo terja tisto, na katerem dela. Če nastopijo izredni primeri in okoliščine (pomanjkanje materiala, nadomeščanje nenadno odsotnega delavca, izredna naknadna dela pri že prevzetemu delu, ki jih ni bilo mogoče prej predvidevati, in tudi vpliv izrednih vremenskih razmer). Takšna premestitev sme trajati samo toliko časa, dokler trajajo okoliščine, zaradi katerih je prišlo do premestitve.

Nadalje je ostalo v veljavi določilo zakona, da je možno tudi brez privolitve premestiti delavca iz enega kraja v drugega, kjer ima podjetje svoje poslovne enote, obrate ali organizacijske enote službe in pod.

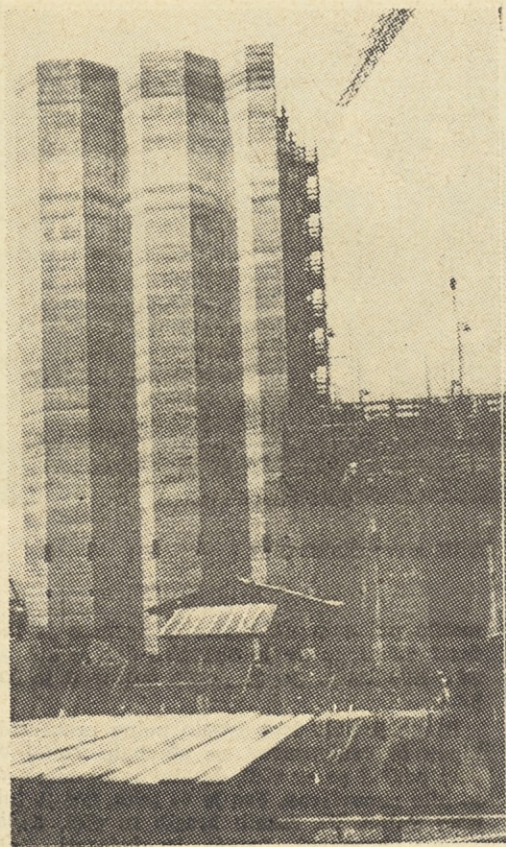
Dodano je pa določilo, ki se nanaša na prej omenjene razporeditve brez privolitve delavca, v tem, da delavcu, ki noče ravnati po dokončni odločbi, s katero je razporejen na drugo delovno mesto, preneha delo v delovni organizaciji, pravico pa ima do t. i. odpovednega roka.

V 105. členu TZDR je določeno, da je lahko razlog za prenehanje dela delavca brez njegove privolitve, če delovna skupnost na objektivni način ugotovi, da delovna sposobnost delavca ne zadovoljuje zahtev delovnega mesta in če ga ni mogoče razporediti na ustrezno delovno mesto. V istem členu zakona je tudi zahteva, da se lahko postopek za ugotavljanje delavčevih sposobnosti na delovnem mestu začne šele takrat, če delavec v rednih delovnih pogojih pri delu trajneje ne dosega poprečnih uspehov. Nato pa je predpisan še postopek, kako se ugotavlja ali delavec zadovoljuje zahtevam delovnega mesta, na katerem dela. Predpisana je posebna strokovna komisija, katere člani pa morajo imeti vsaj enako stopnjo strokovne izobrazbe, kot jo ima delavec, čigar delovna sposobnost se ugotavlja.

K temu določilu je dodano sedaj, da lahko preneha ne glede na prej omenjeni postopek delo delavcu tudi proti njegovi volji, če se po zakonu ali predpisu izvršnega sveta zahteva drugačna strokovna izobrazba ali višja stopnja strokovne izobrazbe iste stroke, kot jo ima delavec. To pa takrat, če ni možnosti, da bi bil razporejen na delovno mesto, ki ustreza njegovi strokovni oziroma drugi delovni sposobnosti, oziroma če ne sprejme razporeditve na drugo delovno mesto.

V zvezi s prej omenjenimi spremembami in dopolnitvami temeljnega zakona o delovnih razmerjih bo potrebno uskladiti tudi naša določila v pravilniku o delovnih razmerjih, vendar stopa zakon v veljavo 4. julija letos in bo treba po njem postopati ne glede na to, če bi naš pravilnik še ne bil uskladen.

Z. R.

Lepila za beton

Pri gradnji žitnega silosa v Celju smo prvič v podjetju uporabljali epoksidno smolo za lepljenje betona. Celjski silos ima 3×5 celic, to je skupno 15 celic, za kar bo treba uporabiti 98 penjalk. V podjetju nimamo na razpolago toliko pnevmatičnih penjalk, da bi lahko betonirali cel silos naenkrat, zato je bilo treba razdeliti betoniranje silosa na dve enaki polovici. Najprej smo do vrha zabetonirali eno polovico, nato pa drugo polovico

silosa. Pri navadnem betoniranju bi kljub najskrbnejšemu delu ostala reža, ki bi s spremembami temperature »dihala«, to je reža ki bi se odpirala in zapirala ter propuščala dež v notranjost silosa.

Nastanek reže je mogoče preprečiti z uporabo modernega gradbenega materiala — z epoksidnim lepilom. Treba je bilo le izbrati primerno lepilo, to je tako epoksidno lepilo, ki zlepi že strjen beton z svežim betonom. Uspeh tega postopka nam bo znan šele čez nekaj let, toda na osnovi izkušenj, ki jih ima s temi lepili tujina, lahko pričakujemo dobre rezultate.

V Gradisovem vestniku so bile že nekajkrat objavljene tehnične in splošne karakteristike umetnih lepil, ki se uporabljajo v gradbeništvu v zadnjih letih. Prav gotovo bomo umetne smole rabili še večkrat, zato si bomo v nadaljevanju članka ogledali na kratko, kakšne vrste teh lepil imamo in kaj se da z njimi narediti.

V gradbeništvu uporabljamo lepila za beton v treh oblikah: kot pravo lepilo, kot testo in kot dodatek k malti.

Vrste proizvodov

ki so na razpolago, so:

— lepila na silikatni osnovi, to so tekočine, ki se dodajajo cementni malti;

— lepila na osnovi smol, uporabljena kot emulzija, izražena pa v splošnem kot tele termoplastične smole;

acetati in propionati polivinila; stireni — butadieni, akrilni in kopolimerni. V obliki tekočine ali prahu so navadno uporabljene kot testo ali kot dodatek, da se zboljša oprijemljivost pri strjevanju;

— lepila na osnovi poliesterskih smol z dvema komponentama, kateri se zmešata v času uporabe. Pri pripravi lepila je treba skrbno paziti na pravilno doziranje obeh komponent; na čas v katerem se da uporab-

ljati sestavljeni komponenti (smola — katalizator) kot tudi na atmosferske pogoje (temperatura in normalna vlaga);

— epoksidne smole, ki so prav tako sestavljene iz dveh komponent: iz smole in iz strjevalca, ki delujeta drug na drugega in ki po določenem času (pol do štiri ure) dajeta trdno snov. Z ozirom na tekočnost proizvoda se epoksidne smole nanašajo s »špahtelnom« ali s čopičem.

— Vsi ti proizvodi se lahko spreminjajo z dodatki nevtralnih snovi ali z dodajanjem neke druge smole. Tako se da na primer zboljšati nanašanje proizvoda ali nanašanje proizvoda na vlažno podlago.

Praktična uporaba

Za lepljenje uporabljajo predvsem poliesterske in epoksidne smole. Te že strjene smole morajo imeti dovolj veliko natezno trdnost, vsaj tako, kot jo ima beton. Uporabljajo se za naslednja dela:

— popravila razbitih ali razjedenih delov konstrukcije,

— spajanje dveh prefabriciranih elementov; tu je najbolj znana uporaba lepljenja posameznih elementov mostu pri konzolni gradnji,

— lepljenje kovinskih delov na beton,

— nekatere vrste sidranj.

Kot dodatke k malti se uporabljajo termoplastične smole. V tem primeru gre običajno za zboljšanje sprijemljivosti svežega betona na star beton, kot je to na primer obnovitev poškodovanega betonskega tlaka ali pa prava tanke prevleke (5 mm do 10 mm debeline), pri čemer ni nevarnosti, da bi se naneseni beton ali malta odlepila. V isti namen se lahko uporablja za obnovitev tudi testo, izčelano na osnovi epoksidnih ali termo plastičnih smol. Tudi pri prekinitev betoniranja so ta lepila postala zelo uporabna; tako je bilo pri nas pri betoniranju silosov v Celju.

Lepila za beton

Proizvodi Uporabe	Lepilo	Testo	Dodatek	Beton iz smol
Silikatni	možno	ne	ne	ne
Termoplastični minilno akrilna smola	možno	da	da	ne
Policatri	da	ne	ne	da
Epoksidni	da	da	ne	da

Če cement nadomestimo s smolami, dobimo beton iz smol. Zaradi visoke cene smol se tak beton uporablja le za posebne primere, kjer rabimo izredne odpornosti, pa naj si bo to zaradi mehanične obrabe ali zaradi odpornosti proti agresivnim produktom.

Nekateri teh proizvodov so tudi tako lahko

tekoči, da se uporabljajo za zatesnitev razpok in za injiciranje.

Važno za uporabo

Delo s temi proizvodi zahteva kvalifikacijo in skrb, saj je točno doziranje posameznih

komponent na gradbišču, ki ima pa velik vpliv na končni rezultat, vedno nekoliko problematično. Osnovne važnosti pri lepilih s strjevalci je, da natančno upoštevamo predpisana razmerja pri doziranju posameznih komponent, kajti povišanje ali zmanjšanje doze ene komponente lahko pripelje do katastrofe. Na gradbišču smo zato vedno zainteresirani za uporabo takih lepil, kjer lahko uporabljamo že naprej pripravljene mešanice — lepila.

Ti proizvodi so povrh tega še občutljivi na temperature. Pri uporabi naj bo temperatura višja od 10°C do 20°C . Vedeti je treba tudi, da ta lepila slabo prenašajo temperaturo; epoksidna lepila vzdržijo le nekaj malega več kot 100°C .

Pri vseh oblogah nastopa isti problem: čistoča površine, na katero nanašamo oblogo. Od čistoče površine je odvisen uspeh dela. To velja tudi pri uporabi plastičnih smol, zato moramo skrbno paziti na to, da je površina, na katero bomo nanašali plastične smole, čista in hrupava, ravna ter suha. Zaradi teh pogojev moramo čestokrat površine prej očistiti olj in masti ali pa jih je treba obrusiti. Vlaga škoduje nekaterim proizvodom drugi pa so do vlage neobčutljivi in se z njimi lahko lepi mokre dele ali pa celo pod vodo.

Iz vsega povedanega vidimo, da z lepili za beton lahko razrešimo najrazličnejše probleme, ki se pojavijo na gradbiščih čeprav je njihova uporaba zaenkrat še omejena zaradi sorazmerno visokih cen plastičnih smol.

Ing. Milivoj Šircelj

Piloti prednapeti z odpadnimi kablji

Jekleni kabli, ki se v velikih količinah uporabljajo v industriji in rudarstvu ukrajinske SSR in jih potem, ko ne ustrezajo več varnostnim zahtevam, izločijo, so uporabili v neki tovarni betonskih elementov Lwow za prednapetje betonskih pilotov. Tehnične priprave in teoretični študij je izvedla tehnična visoka šola v Lwowu. Kable so razpletli in pramene kablov elektrotermično očistili. Prednapenjali so na desetih progah, dolgih po 200 m, pri čemer sta bili na eni progi po dve vrsti pilotov, ki so jih tudi v enem dnevu naenkrat zabetonirali.

Kable so kupili kot odpaden material. Cena očiščenih in razpletenih kablov je znašala polovico običajne cene za betonsko železo in je tako najcenejša armatura.

Za prednapenjanje so izkoristili le 8200 kg na cm^2 sile od 12.000 kg/cm^2 , pri čemer je posebna naprava za napenjanje kontrolirala vsak pramen posebej. Procent armature v pilotih, dolgih 6—10 m, znaša od 0,11 do 0,18 %, pri 25 m dolgih pilotih pa 0,8 %. MB je bila pri pilotih, dolžine 12 m, MB 300 in daljših MB 400.

Sklepi organov samoupravljanja

DS podjetja

SKLEPI

XIX. redne seje delavskega sveta podjetja,
ki je bila 27. junija 1968 v Ljubljani.

1. Sklepi prejšnje seje so bili izvršeni.
2. Odobri se prenos pravice uporabe zemljišča na parc. št. 190 v izmeri 7295 m², parc. št. 191/1 v izmeri 8927 m², parc. št. 193 v izmeri 351 m² in na parc. št. 500/1 v izmeri 626 kvadratnih metrov podjetju »Slovenija ceste«, Ljubljana proti plačilu odškodnine 15 N din za m².

3. DSP sklepa, da ne sprejme pravilnika o strokovni izobrazbi in praksi delavcev podjetja, ki delajo invest. tehnično dokumentacijo, in oseb, ki vodijo gradnjo posameznih objektov ali posamezne vrste del na takih objektih. Pravilnik je bil sestavljen na podlagi 43. in 52. ter 96. člena temeljnega zakona o graditvi invest. objektov (Ur. list SFRJ št. 20/67) in v skladu z rep. zakonom o ureditvi določenih vprašanj s področja graditve invest. objektov (Ur. list SRS št. 10/68).

DSP ugotavlja, da so v cit. rep. zakonu takšna določila, ki ogrožajo nadaljnje izvajanje del na invest. objektih iz 2. odst. 2. člena omenjenega zakona zaradi zahteve po določeni strokovnosti oseb, ki vodijo takšna dela dela čeprav je kader, ki vodi ta dela dosedaj z uspehom izpolnjeval svoje naloge. Glavni direktor podjetja je opozoril DSP na zakonito obveznost sprejema prej omenjenega pravilnika in na posledice, ki izhajajo iz tega, če se pravilnik ne sprejme.

4. Poročilo overovalca zapisnika se vzame na znanje.

5. Poročilo predsednika UOP se vzame na znanje.

6. DSP sprejme gospodarski načrt za leto 1968 z naslednjimi elementi:

— plan vrednosti proizvodnje v višini 218.510.000 din in dohodka 60.339.300 din;

— plan ur delavcev v skupnem številu 8.383.200 ur;

— plan vrednosti proizvodnje za delo v tujini v predlagani višini;

— plan režije podjetja v višini 10.310.000 din)

— plan skupnih potreb za sklade podjetja v višini 3.995.338 din, katera sredstva se formirajo iz delitve dohodka po delitvenih merilih;

— plan povprečno zaposlenih v skupnem številu 3930;

— notranja merila za interno delitev: kot prispevek za režijo podjetja se med letom akontira od vsake efektivne ure delavcev po 1,05 N din in po 0,25 N din na vsak din amortizacije. Okontacija se poračuna v smislu 8. tč. poslovnika o načinu medsebojnega obračunavanja obresti od angažiranih obratnih sredstev;

— merila za delitev dohodka po tabelah kot sestavni del gospodarskega načrta;

— iz ostanka dohodka, doseženega pri dejavnosti v tujini v letu 1968, se razporedi na poslovni sklad podjetja 80 %, na sklade enot, katerih delavci so sodelovali pri teh delih 20 %; razporeditev se izvrši po prilivu deviznih sredstev na bančni račun podjetja.

7. Delavski svet sprejme finančni načrt za razporeditev sredstev za stanovanjsko gradnjo v podjetju iz sredstev obračunanega stanovanjskega prispevka, amortizacije od najemnih obstoječih stanovanj in iz sredstev iz vrnjenih posojil, odobrenih za individualno gradnjo, ki znašajo v skupnem znesku 2.678.827,73 din. Ta sredstva se razporedijo takole:

din

GV Maribor	536.320,55
GV Ljubljana	326.380,70
GV Jesenice	400.564,86
GV Celje	272.617,39
GV Ravne	265.034,20
GR Zalog	269.099,87
KO Maribor	158.568,21
LIO Škofja Loka	55.867,56

jemnin za obstoječa stancovanja, tako kakor je navedeno v predlogu finančnega načrta, tj. da se razporeditev sredstev skupnega sklada za financiranje stanovanjske gradnje razporedi na enote podjetja glede na število prosilcev in točkovanja teh prosilcev.

5. Upravni odbor sklene predlagati delavskemu svetu spremembo pravilnika o nagrajevanju strokovnega kadra in organizatorjev proizvodnje po delu po predlogu, ki ga je izdelala komisija za notranjo delitev in kateri predlog je bil v obravnavi z naslednjimi dopolnitvami: v 10. členu naj se predvidi največ 20 % kot zadržani znesek ob mesečnih izplačilih in ne 25 % kot je v predlogu; veljavnost pravilnika naj bi bila od 16. VI. 1968 dalje, do tega datuma pa naj se ugotavlja in obračunava učinek dela organizatorjev proizvodnje po doseganju pravilniku v celoti. Polletni obračun naj služi kot osnova za izračun uspeha, na podlagi katerega pripada organizatorjem proizvodnje nagrada po sedanjem pravilniku.

6. Glede na spremenjeni vir pridobivanja naravnega agregata v okolišu separacije na Obriski cesti v Ljubljani je upravni odbor obravnaval predlog za zvišanje cen posameznih frakcij agregata. Z globalnim povišanjem cen za interne obračune pri dobavah omenjenega materiala se upravni odbor strinja, strokovne službe pa naj pripravijo do prihodnje seje podrobni predlog za posamezne vrste frakcioniranega materiala, fcs silos ali deponija za poslovne enote podjetja. Strokovne službe naj osnutek predhodno obravnavajo z prizadetimi poslovnimi enotami.

7. Odškodninski zahtevek tov. Potočnika Jožeta, KV mizarja, zaradi nesreče pri delu se predloži službi varstva pri delu, da ugotovi, kolikšna naj bo odškodnina v smislu našega pravilnika o izplačilu odškodnine zaradi poškodbe pri delu, ker smatra upravni odbor, da naj bi se mu odškodnina izplačala.

8. Odobri se uporaba osebnega vozila v službene namene tov. Ferdu Cviklu, gradb. inženirju, v višini do 1400 km mesečno in tov. Francu Zupančiču, gradb. tehniku, do višine 500 km mesečno.

9. Odobri se enomesečna odsotnost z dela brez pravič nadomestila osebnega dohodka tov. Cirilu Maroltu v skladu s 107. členom tč. b) pravilnika o delovnih razmerjih podjetja.

13. Za upravnika počitniškega doma v Počreču se imenuje tov. Josip Sinko. Spremembo naj se prijavi registru gospodarskih organizacij.

Predsednik UO podjetja:
Leopold Ilvar

Važnejši sklepi organov samoupravljanja poslovnih enot

■ **Jesenice:** I. seja upravnega odbora. Za predsednika upravnega odbora je bil izvoljen Božo Lukač za namestnika pa Stane Simeonov.

— VK, KV, PK delavcem pripada funkcijski dodatek 0,30 točk le tedaj, kadar opravljajo delo skupinovodje. Vsakomesečno je zadnji petek pred obračunom na tehničnem sestanku preveriti, komu pripada brigadirski dodatek.

— Upravni odbor vzame na znanje poročilo, ki ga je podala tov. Tarmanova o nesrečah in boleznih ter o izgubljenih delovnih dnevih zaradi bolezni in nesreč pri delu za čas od 1. I. do konca meseca maja.

■ **Ljubljana:** II. redna seja upravnega odbora. Sprejme se na znanje poročilo o izpolnjevanju plana gradbenega vodstva in poročilo o angažiranosti gradbenega vodstva v letu 1968 ter izjavo komercialnega direktorja podjetja v zvezi s pridobivanjem novih del.

V zvezi s poročili ugotavlja upravni odbor, da so planski pokazatelji za obdobje I. polletja t.l. ugodni, da pa je angažiranost gradbenega vodstva za II. polletje t.l. premajhna. Sklene se ponovno predočiti to situacijo gr. vodstva centrali podjetja. Kolikor tudi s pomočjo centrale podjetja ne bi uspeli v najkrajšem času pridobiti novih del, je šele predlagati delavskemu svetu gr. vodstva potrebne ukrepe za nadaljnjo redukcijo staleža delavcev in uslužbencev. Glede na izredno zahtevnost gradbenega tržišča v ljubljanskem bazenu se predlaga uvedbo timskega dela pri pridobivanju del na tem področju, s čimer bi bila dosežena večja učinkovitost pri komercialnih poslih.

— Nadalje je predlagati centrali podjetja, da bolj kot doslej pridobiva zemljišča na ljubljanskem območju za gradnjo stanovanjskih in poslovnih objektov za tržišče.

(Nadaljevanje prihodnjč)

Naši vajenci v ČSSR

Spomini in vtisi s potovanja po češkoslovaškem

Na pobudo glavnih direktorjev »Gradisa« in »Bytostav« iz Ostrave smo tudi letos v okviru centra za izobraževanje pri podjetju »Gradis« in vajenske šole gradbenega podjetja »Bytostav« iz Ostrave v obeh smereh izmenjali skupino najboljših vajencev. Tako so njihovi vajenci letovali v počitniškem domu v Ankaranu, naši pa so po dolgem in počez prepotovali Češkoslovaško.

Lepo se je začelo vedriti, ko smo se v ponedeljek zjutraj, dne 17. 6. 1968 zbirali za odhod pred samskim domom PE v Mariboru. Zelo smo se namreč bali, da bi nam vreme nagajalo kot zadnje dni v domovini. Okoli 7. ure smo bili zbrani vsi, ki so jih enote in obrati izbrali za potovanje. Poln avtobus transportnega podjetja SAP iz Ljubljane je s 26 vajenci in drugimi člani kolektiva, ki so si želeli ogledati ČSSR, odpotovalo čez obmejni prehod v Sentilju pri Mariboru v Avstrijo in od tod naprej. Ustavili smo se za nekaj ur na Dunaju. Ogledali smo si bivšo cesarsko palačo Schönbrunn in njegove muzejske zanimivosti. Naslednja postaja je bila dunajski Prater. Tu si je vsak lahko ogledal, kaj ga je najbolj zanimalo, saj je bilo paše za oči več kot dovolj.

Popoldan nas je pot vodila naprej proti češki meji, kamor smo kmalu prispeli. Tu nas je čakal znanec iz prejšnjega leta Vasilij Fačik od Bytostava, kateri nas je spremljal vso dolgo pot. Prespali smo v Bratislavi v šolskem internatu. Naslednji dan zjutraj smo nadaljevali pot. Zato smo si Bratislavo lahko ogledali le med potjo skozi okna avtobusa. Najbolj nam je padel v oči velik grad Berg na hribu. Pot nas je vodila čez Trenčin, Pješčani, Povarsko Bistrice, Makovo in Friedlanda v Malenovice. V počitniški dom Bytostava smo prispeli pozno zvečer 18. 6. Pot je bila naporna in vročina nas je utrudila, zato je bil naslednji dan predviden za počitek. Nekateri so počivali v mirnem zelenem okolju, drugi pa so se porazgubili po okolici. Dom Bytostava v Malenovicah je velik, hotelu podoben počitniški dom. Stoji na vzpetini ob robu gozda. Stavba je zidana v sodobnem slogu, notranjost pa je moderno urejena in udobna. Okolje je polno zelenja in miru, kajti na okoli daleč ni nobenega večjega naselja. Okolje pred domom še urejujejo, vendar te-

mu ne posvečajo posebno skrb. Pred domom je letni bazen za plavanje, samo žal je bilo v njem vedno malo vode. Pa kaj zato, saj smo imeli le nekaj ur časa za kopanje. Ljudje so prijetni in zelo uslužni. Kjerkoli smo se ustavili, smo si takoj našli prijatelje, čim so izvedeli, da smo iz Jugoslavije. Fantje so se neverjetno hitro naučili nekaj glavnih čeških besed in ob mešanici jugoslovanščine je pogovor hitro stekel posebno z dekletimi.

20. 6. smo odpotovali iz Malenovic v Gotvaldovo. Med potjo nam je vodič pokazal v Friedlandu tovarno električnih motorjev, kjer kot mehanik dela bivši svetovni prvak v smučarskih skokih Jiří Raška. Glavni namen obiska v Gotvaldovu je bil, da si ogledamo tovarno obutve »Svit«. Videli smo nekaj obratov, kjer serijsko izdelujejo mnogo vrst obutve. Tu izdelajo dnevno kar 150.000 parov razne obutve. S proizvodnjo zalagajo ves domači trg in izvažajo v mnoge države. Iz najvišje zgradbe so nam razkazali tovarniške objekte in okoli njih lepo stanovanjsko naselje. Gotvaldovo je lepo malo mesto, polno urejenih lokalov in v zelenje vraščeni naselij. Imajo lepe športne objekte za hokej, zaprt bazen in velike šole za vzgojo potrebnih strokovnih kadrov. Tovarna »Svit« je dediščina velikega industrialca »BATA«, ki je imel pred vojno tudi pri nas svoj kapital in veliko prodajalno. Povedali so nam, da tovarna poslovno sodeluje z našo tovarno čevljev »BOROVO«. Ogledali smo si še muzej čevljev v tovarni, ki so jih nosili narodi sveta nekaj stoletij nazaj do danes.

Tovarna je sodobno urejena in preskrbljena je za dobro počutje delovnega človeka, kot je to treba. Ima svojo restavracijo, športna igrišča in celo letni bazen. Videli smo delavce, kako so se športno udeleževali in kopali med polurnim odmorom. Nedvomno imajo vse pogoje za deljeno delo. V mestu smo videli še velik zaprt bazen in zaprt stadion za hokej.

Iz Gotvaldova smo nadaljevali pot v Lahovice in Lazno, kjer smo si ogledali mineralne vrelce in v Roznovu pod Radohovcem češko arhitekturo iz lesa. Zvečer smo se vrnili v Malenovice.

Naslednji dan 21. 6. je bil določen za športno srečanje vajencev. Vreme se nam je to pot pošteno izneverilo, saj je že med potjo do stadiona začelo deževati. Fante to ni najmanj motilo in so po največjem naliivu odigrali prijateljsko nogometno tekmo. Gledali smo dinamičen nogomet in dosti dobro igro, četudi so fantje igrali prvič skupaj. Od začetka do kraja so bili naši boljši in zaslužno premagali svoje kolege s 3:1, prvi polčas 2:0. Druge prireditve so zaradi slabega vremena odpadle.

22. 6. so nas peljali na gradbišče Bytostava, kjer gradijo montažno na odseku mesta Barubi. Posebej so nam pokazali montažni blok, kjer so prvič začeli uvajati novitete. Takoj na prvi pogled smo videli, da je tehnično veliko bolj izdelan kot ostali bloki. Po zunanosti se skoraj ne razlikuje, le da se deli bolj precizno sestavljajo. V notranjosti so tla oblagali z lepljenim parketom v obliki kvadratov, kot je to videti marsikje pri nas. Podboji so kovinski in stene obložene z tapetami.

Naši vajenci so zaslužno premagali kolege iz ČSSR z rezultatom 3:1

Kuhinjska tla so pokrita s posebno umetno smolo in trdijo, da je zelo obstojna. Imeli smo občutek, da je blok prvi znanilec boljše kvalitete. Na nas montažna gradnja ni naredila posebnega vtisa, saj za oko ni lepa, seveda ima pa to prednost, da je gradnja hitra in cenejša. Po kosilu smo nadaljevali pot v Opavo, kjer smo si ogledali grad. V tem gradu je komponiral skladatelj Beethoven in so tam še spomini nanj.

Prenočili smo v Ostravi v domu vajencev. Ostrava je veliko industrijsko mesto in so kar v centru jaški v rudnik in tovarne. Organizatorji so se zelo trudili, da bi nam čimbolj ugodili in nam olepšali bivanje. Razdelili so nam vstopnice za dva obiska na razstavi Ostrava 68. Fantje so se zelo razživeli in kaj hitro so našli razumljiv jezik z lepimi »slečnami«, kot se to reče gospodičnam.

23. 6. je bil zopet prost dan in ogled razstave.

24. 6. smo odpotovali iz Ostrave proti Pragi. Mimogrede smo si ogledali zanimivosti v Bruntalu in Šumperku, Hradec Kraljev in mineralne vrelce v Podjebradi. Pravo doživetje za nas pa je bil ogled gradu Hradčani s cerkvami in dvorci. Tu so zbrane umetnine, ki navdušijo še takega laika. Tu je bila bogata paša za oči, saj smo videli stvari, kot jih je malo po svetu. Obiskali smo še stari del mesta in se odpeljali na počitek v Borovni.

26. 6. je bil prost dopoldan za nakupovanje in ogled mesta. Skoraj brez izjeme smo bili dobro založeni z dinarji in devizami. Denar smo dobro menjali in nakupovali predvsem stvari, ki so bile tam ceneje. Zelo privlačne so bile cene raznih orodij, tesarskih metrov in drugih predmetov. Tudi po spominkih je šlo, saj smo menda brez izjeme kupili proslavljenega Švejka. Prekrasne razglednice v koloru so masovno romale v domovino. Trgovine so dobro založene in je izbira kar primerena. Ljudje disciplinirano stopijo v vrsti in čakajo, da pridejo na vrsto, kar nas je seveda

motilo pri nakupu. Perila iz najlona je bilo dosti videti, le da je nekoliko dražje kot pri nas, zelo lahko pa se proda čokolada in kakao.

Praga je zelo lepo mesto polno prekrasnih kipov in ornamentov na stavbah. Takoj na prvi pogled pa se vidi, da stavbe že dolgo niso bile obnovljene. Vse je še tako, kot je bilo pred vojno. Na raznih krajih se vidi, da so začeli obnavljati fasade in brizgati stare stavbe. Verjetno je, da bo Praga čez nekaj let spet lepo mesto. Motorni promet je srednji, ker je zelo malo videti inozemskih turistov. Popoldan smo si ogledali lepo grobnico narodnih herojev na Vitkovu, katera je mojstrovina sodobne arhitekture.

26. 6. smo bili zopet za nekaj ur v Pragi. Za nekaj ur smo bili na praškem letališču in dosti nas je bilo, ki smo videli dvig in spust veliko vrst letal. Ponosni smo bili na lepo karavelo JAT. Videli smo še nekaj cerkva s čudovitimi freskami in kipi, posebno lepa je bila cerkev Sv. Nikolaja. Na poti domov preko češke planote smo poiskali še dvorec cesarja Karla IV. — Karelštajn.

Pozno zvečer smo se vrnili v počitniški dom v Malenovice. Naslednji dan je bil prost in dan počitka. Urejevali smo si stvari za pot, nekateri pa so sklepali še zadnja poznanstva z dekletimi. Nabrali so veliko naslovov, da se bodo morali res potruditi, če bodo hoteli vsem pisati. Zvečer smo se zbrali v jedilnici in direktor tov. Mokroš je uradno zaključil naše bivanje. Bil je zadovoljen, da smo se v ČSSR dobro počutili in da so nam pokazali stvari, brez katerih nihče ne more reči, da je videl Češko. V obojestransko zadovoljstvo je, da se naši stiki med obema podjetjema tako lepo razvijajo. Predlagal je, da bi se čas menjave v bodoče podaljšal na tri tedne s tem, da bi vajenci vsaj en teden praktično delali na gradbiščih in s tem izmenjavali izkušnje.

Konec prihodnjic

	din
OGP Ljubljana	135.049,49
SPO Ljubljana	64.141,80
Biro za projektiranje	54.106,55
Centrala	157.875,91
preveč angažiranih sredstev do sedaj imajo že naslednje enote:	
GR Koper	7.770,79
KO Ljubljana	8.932,57

Navedeni enoti morata vložiti iz svojih sredstev sklada skupne porabe preveč angažirana sredstva v navedenih zneskih

V okviru razpoložljivih sredstev, ki odpadejo na vsako enoto v razmerju z obračunanim prispevkom za stanovanjsko gradnjo iz osebnega dohodka, odloča vsaka enota v smislu pravilnika o stanovanjski gradnji, o dodelitvi stanovanj oz. o dodelitvi posojil za individualno stanovanjsko gradnjo, upoštevajoč vrstni red prosilcev glede na točkovanje, ki je bilo opravljeno v vsaki poslovni enoti v smislu 12. člena in 25. člena omenjenega pravilnika.

Pri sklepih organov upravljanja o enotah, ki odločajo v smislu 25. člena omenjenega pravilnika o odobritvi posojil za individualno gradnjo, je treba posebej označiti ali bodo posojena sredstva oročena pri banki ali ne za namen prosilca.

Pri izdajanju odločb za dodelitev stanovanja in odločitev o odobritvi posojil za individualno gradnjo so dolžne enote postopati po 15. oz. 26. členu prej omenjenega pravilnika, kakor tudi upoštevati določilo 17. člena, kadar gre za dodelitev novega stanovanja.

8. Sprejme se predlog pravilnika o nagrajevanju strokovnega kadra in organizatorjev proizvodnje po delu, kakor je bil predložen v obravnavo kolektivom delovnih enot, z naslednjimi spremembami oz. dopolnitvami:

— v 4. členu predloga se doda: »vodja uprave stanovanjskih hiš in stanovanj »Graris«;

— v 5. členu predloga se črta 1. in 3. odst., 2. odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Osnova za ugotovitev uspeha po tem pravilniku je razmerje med doseženim dohodkom in urami vseh delavcev enote tj. učinkovite ure in ure izkazane za izostanek z dela, za katerega je priznano nadomestilo osebnega dohodka«;

— v 10. členu se v 1. in 3. odstavek namesto »25 %« vpiše »20 %«;

— v 11. členu predloga se spremeni 1. odstavek tako, da se glasi:

»Organizator ima pravico do izplačila učinka po tem pravilniku samo v primeru, da je izplačilo osebnih dohodkov delavcev enote, v kateri dela v okviru, ki ga dopušča delitveno razmerje za delitev dohodka v enoti na OD in sklade, katero razmerje je določeno z vsakoletnim gospodarskim načrtom. Kolikor izplačilo osebnih dohodkov v enoti prekoračuje sredstva, katera so namenjena za osebne dohodke po delitvenem razmerju, nima organizator pravice do izplačila učinka po osnovah tega pravilnika«.

Doda se nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Za organizatorje proizvodnje pri centrali podjetja veljajo določila prejšnjega odstavka tega člena, računajoč pri tem ugotovljene rezultate v celotnem podjetju«.

Dosedanji 2. odstavek postane 3. odstavek

— v 14. členu se v 2. in 4. odstavek pri besedah »poslovni uspeh« črta beseda »poslovni«.

Pravilnik velja od obračunske dobe 16. VI. 1968 dalje. Do tega datuma se ugotavlja in obračunava učinek dela organizatorjev proizvodnje po dosedanjem pravilniku v celoti. Polletni obračun naj služi kot osnova za izračun uspeha, na podlagi katerega pripada organizatorjem proizvodnje nagrada po dosedaj veljavnem pravilniku.

9. Poročilo komisije za investicije se vzame na znanje.

10. Odobri se nakup osebnega avtomobila za potrebe poslovne enote Ljubljana okolica iz sredstev skladov, s katerimi razpolaga enota.

11. Odobri se naročilo za izdelavo projektov za obratno cesto na področju skladišča betonskega železa in železokrivnice v višini 10.500 N din.

Do prihodnje seje naj se pripravi obrazložitev vprašanja cene projekta, ki ga je predložil Biro za projektiranje.

12. Odobri se izločitev žerjava LM-25 iz evidence SPO in prenese kot režijski stroj v evidenco poslovne enote GV Maribor.

13. Odobri se nabava prevozne betonarne od firme ELBA, Zvezna rep. Nemčija po preteku treh mesecev v skladu s sklenjeno pogodbo, kolikor bo preizkus obratovanja v redu.

14. Program investicij v LIO Skofja Loka naj se izvede v drugi polovici leta 1968.

15. Odobri se nabava nivelirja za ceno 2.500 N din.

16. Odobri se program investicij za leto 1968 po predlogu iz II. prioritete že sprejete ga plana investicij.

17. Nabavi naj se:

1 buldozer Caterpillar D-4, predvidena cena 225.000 N din;

1 buldozer Caterpillar D-6, predvidena cena 405.000 N din;

1 buldozer Caterpillar D-7, predvidena cena 590.000 N din.

18. Odobri se nabava varilnega transformatorja tip MTA-A-180 »Varstroj« po licenci FURLAN v znesku 2.387 N din.

19. Odobri se nabava stroja VEBE za ugotavljanje konsistence betona, izdelave ZRMK Ljubljana, za približno vrednost 8.500 N din.

20. Odobri se nabava 1 tovornega avtomobila TAM Deutz, nosilnosti 5 on kiper.

21. Odobri se odprodaja naslednjih avtomobilov:

3 KRAZ-222, 2 OM-supertaunus, 2 FAP-49E-K, 1 OM-orione 400/8, kombibus osebni 1100 217 C, kombibus osebni 1300 T-2, 5 MAZ-205, 1 zastava 615 B po seznamu, ki je priložen v knjižni sedanjosti vrednosti 535.131,91 N din, predlagani prodajni ceni 425.000 N din in razliki 110.031,91 N din, ki bi se morala kriti v breme rezervnega sklada podjetja.

22. Odobri se odprodaja dotrajanih osnovnih sredstev po seznamu, ki je sestavni del teh sklepov, v skupni osnovni vrednosti 199.525,25 N din in sedanjosti vrednosti 3.111,36 N din.

23. Delavski svet je obravnaval predlog sindikalnega odbora podjetja z dne 26. VI. 1968 o spremembi 31. in 32. člena statuta, kjer je določena razporeditev delovnega časa v podjetju. Ugotovil je, da je predlog za spremembo določil omenjenih členov statuta takšnega značaja, da se o tem DSP ne more prej odločiti, dokler se ne bo o predlogu, katerega je dal SOP, izjasnila večina članov delovne skupnosti. Zato sklene, da se naj o spremembi sedaj veljavne razporeditve delovnega časa predhodno ugotovi mnenje delovne skupnosti z referendumom. Vprašanje, ki se daje na referendum, mora biti jasno postavljeno z vsemi ekonomskimi obrazložitvami.

24. Po določitih 77. člena statuta TZDR sklene delavski svet, da se dovoli tov. Zorku Francu, gradbenemu tehniku, odsotnost z dela brez nadomestila osebnega dohodka za dobo dveh let. V tem času ostane imenovani še nadalje član delovne skupnosti, njegove pravice in dolžnosti, ki se pridobivajo po delu in iz dela, pa mirujejo.

25. Delavski svet podjetja se kot član poslovnega združenja »Smelt« strinja z razširitvijo registracije tega združenja po predlogu, ki ga je združenje predložilo.

Namestnik:

Oto Roškar l. r.

Predsednik DS podjetja:

Janez Kuštrla

UO podjetja

SKLEPI

II. redne seje upravnega odbora podjetja, ki je bila dne 26. VI. 1968 v Ljubljani

1. Za namestnika predsednika upravnega odbora se izvoli tov. Vladimir Sanca.

2. Po obravnavi predloga gospodarskega načrta za leto 1968 sklene upravni odbor predlagati delavskemu svetu podjetja, da sprejme gospodarski načrt tako, kakor je bil predložen.

3. Upravni odbor je obravnaval vprašanje organiziranja centralne železokrivnice v Ljubljani in predlog o internih cenah za storitve te železokrivnice. Po obravnavi tega predloga sklene upravni odbor, da se odločitev o tej zadevi odloži na naslednjo sejo. V tem času pa naj se dokončno izdela osnutek predloga o ustanovitvi in organizaciji centralne železokrivnice v sodelovanju z enotami v Zalogu in Ljubljani ter tehnično službo pri centrali.

4. Upravni odbor je obravnaval predlog finančnega načrta za financiranje stanovanjske gradnje za leto 1968, ki je sestavljen na podlagi 4. člena pravilnika podjetja o stanovanjski gradnji za člane delovne skupnosti »Gradisa« in predlaga delavskemu svetu, da sprejme razporeditev skupnih sredstev za stanovanjsko gradnjo, ki izvirajo iz obračunanega stanovanjskega prispevka od bruto osebnih dohodkov in amortizacije od na-

3 MILIJONE ZARADI DROBCA MALTE

Tudi če ukrep za varstvo pri delu ni izrecno predpisan, ga mora delovna organizacija izvajati, če je potreben

Gradbeni delavec je tožil gradbeno podjetje za izplačilo 37.000 N din zaradi hude poškodbe očesa pri delu.

Delavec je vozil malto od mešalca do dvigala ter jo tam nakladal v vedra, vedra pa na dvigalo, ki je dovažalo malto zidarjem, ki so na zidarskem odru ometavali fasado.

Zidar, ki je delal na najnižjem podiju odra, je poklical delavca, naj mu poda vedro z malto kar z roko, kar je ta tudi storil. Medtem ko mu je vedro podajal, je pogledal proti zidarju. Tisti hip mu je iz višjih podijev zidarskega odra — ne iz vedra, ki ga je podajal zidarju — padel drobec malte v oko.

Zaradi poškodbe je trpel hude bolečine. Operiran je bil takoj in pozneje še dvakrat, vendar je ostal pri 24 letih 30 % invalid z vsakomur opazno veliko iznakaženostjo desnega očesa.

Okrožno sodišče je razsodilo, da je gradbeno podjetje dolžno plačati delavcu 30.000 N din zaradi povzročene poškodbe na očesu z naslednjo obrazložitvijo:

Pri ugotavljanju odgovornosti delovne organizacije za poškodbe pri delu, ki so nastale zaradi opustitve kakšnih varnostnih ukrepov, ni odločilno, ali je prišlo do nje zaradi opustitve varnostnega ukrepa, katerega kakšen predpis (splošni ali interni) izrecno predvideva. Za odgovornost delovne organizacije zadostuje, da je bil opuščen nek varnostni ukrep, ki bi moral biti uporabljen, da bi odvrnil takšno nevarnost, ki jo je mogoče predvideti zaradi značaja oziroma vrste dela. Takšno stalno pretečo nevarnost je vsekakor mogoče ugotoviti pri ometavanju zidov. Se laiku je znano, da pri ometavanju odletavajo od zidov drobec malte. Ti lahko pridejo v oko. Zato bi morali delavci, ki sodelujejo pri ometavanju, imeti zaščitna očala. Takšno mnenje je izrazil tudi izvedenec.

Tudi v zakonu o gradbeništvu (Ur. l. FLRJ, št. 46/47), ki je veljal v času nesreče, izhaja, da bi tožena stranka morala priskrbeti delavcem, ki sodelujejo pri ometavanju fasad, zaščitna očala. Omenjeni predpis sicer ne predvideva izrecno, da morajo delavci ravno pri takšnem delu imeti zaščitna očala. Ker pa pomeni takšno delo nevarnost za oči, sledi že iz tega, da bi jih morali imeti, še zlasti zato, ker spadajo poškodbe z malto med najtežje poškodbe z jeklovinami v okulistiki, kot je izjavil izvedenec.

Dejstvo, da tožena stranka delavcev, ki so sodelovali pri ometavanju fasade, k njim spada tudi toženec, ni opremila z zaščitnimi očali, pomeni opustitev varnostnega ukrepa, ki nalaga toženki vso odgovornost za škodo, ki je nastala tožniku zaradi padca drobca malte v oko.

Sicer pa tudi člen 294/I ZDR (Ur. l. FLRJ, št. 17/61), ki je veljal v času nezgode, določa, da je gospodarska organizacija odgovorna za škodo, ki jo delavec napravi posameznikom ali pravnim osebi v zvezi s svojim delom. Tožniku je padel drobec malte v oko v zvezi z delom zidarjev, ki so ometavali steno. Tem sicer ni mogoče pripisati, po podatkih iz spisa, kakšne krivde za to, tožnikovo škodo pa je vendarle povzročil neki zidar v zvezi s svojim delom, ko mu je drobec malte odletel od stene oziroma od kje drugje in padel tožniku v oko.

Kakšne krivde pri tožniku za to poškodbo ni zaslediti. Normalno je namreč, da človek pogleda v tisto smer, kjer dela. Tožnik je pogledal, kam bo podal posodo z malto, pri tem pa je dobil drobec malte v oko. Glede na to odgovarja za vso škodo, ki je bila povzročena delavcem, tožena stranka — gradbeno podjetje.

PRAVNI NASVETI

DELAVKA Z OTROKOM DO 8 LET STAROSTI MORA DELATI NEKAJ VEČ KOT 4 URE DNEVNO, ČE JE UVEDEN V CELOTNEM.

Po določili 2. odstavka 40. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih (TZDR) in določilih pravilnika o natančnejših merilih za ugotavljanje potrebe, da mati skrbneje neguje otroka do 3 let starosti (Uradni list SFRJ, št. 3/66) ima delavka z otrokom od 8 mesecev do 3 let starosti pravico delati po 4 ure dnevno, če to zahteva.

V takšnem primeru ima delavka pravico do udeležbe pri delitvi osebnih dohodkov po dejansko opravljenem delu in nima pravice do nadomestila po predpisih o zdravstvenem zavarovanju za čas nad 4 ur dnevno. Pri tem se pa šteje čas dela 4 ur na dan, kolikor delavka tudi dela, kot za polni delovni čas.

Če je delovna organizacija uvedla 5-dnevni delovni teden oziroma tako imenovane »proste sobote« v celotnem podjetju, mora tudi delavka z otrokom od 8 mesecev do 3 let starosti, če dela samo po 4 ure dnevno nadomestiti prosto soboto v petih dnevih tedna tako, kakor tudi drugi delavci. Z drugimi besedami mora takšna delavka poleg 4 ur na dan v 5 dnevih tedna opraviti še po 48 minut, da bi nadomestila v 5 dnevih tedna tudi potrebno število ur za soboto, ki je priznana po sklepu delovne organizacije kot »prosta sobota«.

OSNOVE, PO KATERIH SE UGOTAVLJAJO REZULTATI DELA DELAVCA, MORAJO V NAČELU OMOGOČITI POVEČANJE IN TUDI ZMANJSANJE UDELEŽBE V DELITVI OSEBNIH DOHODKOV.

Zvezni svet za delo je v zvezi z ugotavljanjem osnov za udeležbo pri delitvi osebnih dohodkov izdal svoje pojasnilo.

Po tem pojasnilu smatra zvezni svet za delo, da je v skladu z zakonskimi načeli ugotavljanja udeležbe v delitvi, kadar to izhaja iz delovnega prispevka delavca in če se ta prispevek ocenjuje na podlagi spremljanja vnaprej določenih elementov kot npr. obseg dela na delovnem mestu in podobno. Pri tem izhaja iz dejstva, da so elementi za merjenje delovnega učinka zastavljeni tako, da omogočajo udeležbo pri delitvi po stvarnih in približno točno izmerjenih rezultatih dela posameznega delavca.

Glede na druge značilnosti načinov za delitev upošteva dva elementa:

1. Po temeljnih načelih delitve bi bilo logično in potrebno, da oblike ugotavljanja rezultatov in delitve omogočajo praviloma zmanjšanje udeležbe v delitvi zaradi slabih rezultatov dela, kakor tudi povečanje te udeležbe, če so doseženi delovni rezultati (obseg normiranih del) večji od normalno predvidenih.

2. Glede vprašanja, kateri organi oz. delavci naj ugotavljajo dosežene delovne učinke, smatra, da je to odvisno od osnove in načina, po katerem se spremljajo oziroma ocenjujejo ti učinki. Če je merjenje delovnih rezultatov po objektiviziranih kriterijih in elementih, tj. takšnih, kateri so merljivi in kateri se dajo spremljati, je ocenjevanje možno po pooblaščenem delavcu. Če pa so merila takšna, da so podlaga več ali manj subjektivni kriteriji, potem je nujno, da opravi oceno kolektivni organ z možnostjo odločitve višjega organa upravljanja, če se delavec na oceno pritoži. Pooblaščen delavec bi lahko dal svoje priporočilo z obrazložitvijo in dokumentacijo, če je potrebna.

Nabav- ljeni so zopet stroji

Vibracijski valjar Bomag BW-200

Poleg že dobavljenih treh vibracijskih valjarjev tipa BW-90 smo nabavili še dva stroja iste tipe tako, da jih imamo skupaj pet. Z isto pošiljko smo prejeli še en vibracijski valjar Bomag BW-200. Ker smo že v eni izmed prejšnjih števil Gradisovega vestnika opisali valjarje tipe BW-90, bomo danes opisali novi tip BW-200.

Vizualna razlika med obema tipoma je v tem, da ima prvi BW 90 dva valja in drugi BW-200 štiri valje, in sicer dva spredaj in dva zadaj. Poleg tega je pri BW 200 strojniku omogočeno, da s strojem upravlja na sedežu. Sedež strojnika je opremljen z vzmetnim naslonjalom, kateri je zaščiten od vibracijskih učinkov. Valjar je opremljen z dvema reflektorjema, s katerima je omogočeno tudi nočno delo.

Dvovrstni vibracijski valjar deluje na principu dvovrstne vibracije. V vsakem valju se nahaja po en krožni vibrator. Ekscentri so med seboj zasukanj za 180°. S tem se doseže naslednji efekt; zaradi centrifugalne sile se eno kolo dvigne, drugo kolo pa udari v nasipni material. To se ponavlja s frekvenco 43 Hz. Ker imamo pri vseh štirih valjih ekscentre, se pri statični teži sedmih ton, pa tudi pri zelo težkih pogojih in z malim številom prehodov doseže najboljši učinek. Ekscentri so tako nameščeni, da se izloči učinek horizontalnih sil. Zaradi dvojne vibracije udari vsak valj 2600-krat v minuti v nasipni material.

Vibracijski valj BW 200 lahko uporabimo tam, kjer želimo, da na velikih površinah in višinah nasipov kakor tudi pri težkih terenskih pogojih dosežemo najboljše učinke. Poleg tega so ti valjarji zelo gibčni. Pri treh prehodih na višini nasipa 40 cm lahko valjar doseže učinek 2500 m³ v osmih urah.

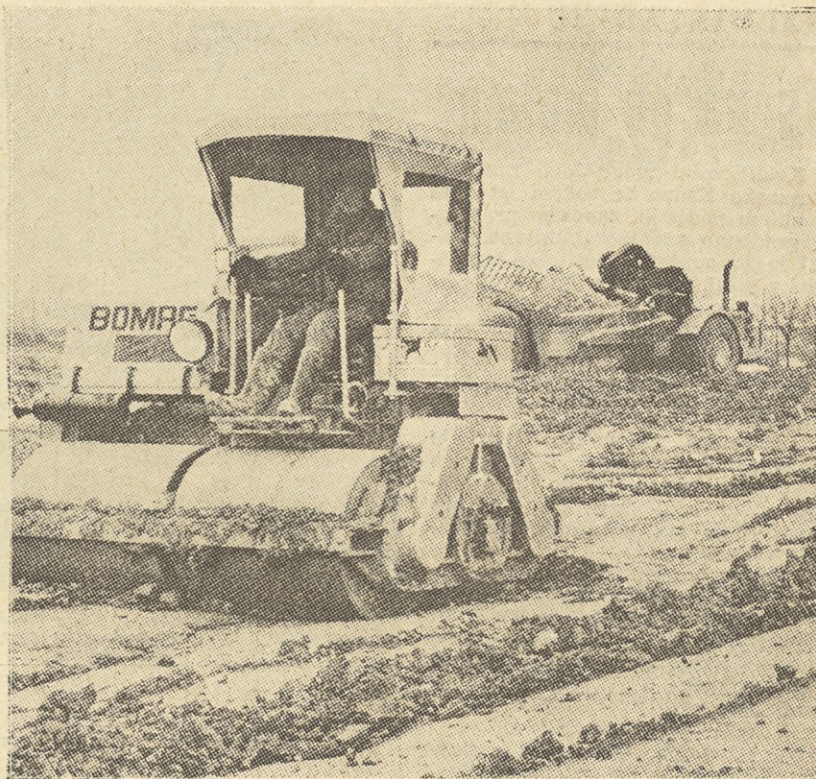
Z vibrovaljarjem BW 200 lahko komprimiramo naslednje materiale: rečni gramoz v različnih zrnih, pesek z veznim materialom ali brez njega, žlindro iz visokih peči, bazaltni drobljenec različnih oblik, suho in mokro glino s primesjo grobo zrnatih delov (višina nasipa 40—50 centimetrov), železniški tolčenec do višine 60 cm. Tako se uporablja za utrjevanje spodnjega dela cest za težak promet, aerodrome, parkirne in skladiščne prostore.

Površinski učinek je naslednji: delovna širina 200 cm omogoča valjarju velike dnevne učinke. Upošteva jo višino nasipavanja 50 cm, se z enim prehodom lahko zvlirira v prvi brzini 1500 m², v drugi 3000 m² in v tretji 4500 m²/h.

Valjar je možno zelo lahko premeščati z enega delovnega mesta na drugo, in sicer na krajših razdaljah samohodno v tretji brzini, vtem ko se ga s pomočjo rampe lahko samohodno natovori tudi na kamion.

Še nekaj tehničnih podatkov

Delovna teža 7000 kp; valjar je opremljen z Diesel motorjem s 4 ci-

lindri, je zračno hlajen, moč motorja 56 KM, poraba goriva okrog 6 kilogramov na uro. Nabavna cena je razmeroma visoka, saj so vsi nabavni stroški 27.148.500 S din. Urna najemnina bo ca. 9.000 S din/h in glede na to, da bo s strojem zelo velik efekt, najemnina nitj ne bo previsoka.

Stroj za čiščenje opaznih plošč

V našem podjetju imamo 23.000 ali 589 m² oziroma 21.806 m² opaznih plošč podjetja Bled. Vrednost teh plošč je ca. 1 milijon N din. Po vsakokratnem razopaženju je nujno plošče očistiti betona in premazati zaradi konzerviranja lesa. Do sedaj smo to delo opravljali ročno. Dva delavca sta v osmih urah lahko očistila ca 100 m² plošč. S strojem pa je možno, da dva delavca očistita v eni uri 100 m² plošč. Nabava tega stroja je bila tudi tako utemeljena.

Stroj je izdelek tovarne DONAU BAUGERÄTE. Maksimalna širina plošč, ki se čistijo, je 53 cm, možna debelina plošč pa je od 1,8 do 12 cm. Z ozirom na različne širine in debeline plošč je možno stroj s hitrimi prijemi regulirati. Pred pričetkom čiščenja plošč je nujno potrebno odstraniti iz plošč ev. žeblje, ker bi se lahko pogonski valjčki ter spodnji in zgornji noži poškodovali ali celo lomili. Na prednjem delu stroja je dodajalna miza, ki prevzame ploščo, pogonski valjčki vlečejo ploščo skozi stroj, strgalni zgornji in spodnji noži ter noži ob strani pa opravijo čiščenje.

Preden očiščena plošča zapusti stroj, teče še po dveh valjih iz plastične mase, ki sta napojena s posebno tekočino za premaz plošč. Za premaz se uporablja »Relax« — k — oljni koncentrat. Le-ta je odporen proti mrazu. S tako očiščenimi in konzerviranimi ploščami dosežemo, da je beton gladek in brez madežev, robovi in vogali pa se ne krusijo. Razopaženje je zelo hitro in enostavno. Koncentrat »Relax-k« razredčimo v razmerju 1:30. Z 1 kg Relax koncentrata, ki ga raztopimo v 30 l vode, lahko premažemo 150—200 m² opaznih plošč. Cena 1 kg koncentrata je 7 N din. Ob upoštevanju, da lahko premažemo 200 m² plošč z 1 kg koncentrata, stane 1 m² premaza 0,035 din.

Tehnična služba centrale bo predala skupno s strojem še kombibus lesnemu obratu Škofja Loka, ki bo izvrševal usluge na zahtevo poslovnih enot. Tako bosta s strojem upravljala dva za to usposobljena delavca, od katerih bo tudi eden voznik kombibusa. Na ta način bo stroj zelo mobilan, ker se bo prepeljal v kombibusu kompletno z vsem priborom.

M. A.

Kratke iz Kopra

■ V novem koprskem stanovanjskem naselju Olmo, v katerem naše podjetje gradi pritlične montažne stanovanjske hiše, se bodo do 25. julija vselile vse družine. Tako bo avgusta polnih vseh 56 stanovanj, ki so v teh montažnih vrstnih hišicah.

■ Koprčani, ki so leto pridno gradili novo petrolejsko luk, so svoje delo — predvsem 660 m dolg nasip in pristajalni pomol — že zaključili.

■ Novi samski dom, ki ga grade v Kopru, je že pod streho. Zdaj so v objektu, v katerem bo v prvi fazi 120 ležišč, že obrtniki. Zato računajo, da se bodo naši delavci lahko vselili v novi samski dom že v začetku letošnjega oktobra.

■ Na upravi v Kopru smo izdelali, da so že potrjeni vsi potrebni urbanistični in drugi dokumenti za novo stanovanjsko naselje Olmo. Med stanovanjskimi interesi v Kopru je precej zanimanja za lična in cenena stanovanja v montažnih vrstnih hišah v Olmu, žal pa je tudi tu — kot povsod — najtežji problem denar. Vendar Koprčani upajo, da bo tudi finančno vprašanje slej ali prej rešeno, tako da bodo lahko nadaljevali gradnjo tega naselja.

■ Kamnolom na Črnem kalu, ki mu nekateri tudi pravijo »skrita rezerva« Koprčanov, ima še vedno dovolj dela. Kupcev kvalitetnega gramozu ne manjka in zato morajo v kamnolomu pridno delati od jutra do večera.

Takšni smo

Referent službe varstva pri delu je ugotavljal, da se poškodbe pri delu iz meseca v mesec večajo in da delavci ne čijo uporabljati osebnih varovalnih sredstev. Spomnil se je in napisal tole opozorilo:

— Uporaba osebnih varovalnih sredstev je strogo prepovedana.

Bilo je obratno. Nihče se prepovedi ni držal ter so osebna varovalna sredstva pridno uporabljali. Zmanjšalo pa se je tudi število poškodb pri delu.

